Załącznik nr 1
do Uchwały nr ……
Rady Gminy Siemkowice
z dnia ……

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY SIEMKOWICE NA LATA 2017-2020

SIEMKOWICE 2017

SPIS TREŚCI

I. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALI I CHARAKTERU POTRZEB REWITALIZACYJNYCH W GMINIE SIEMKOWICE 4

1. GMINA SIEMKOWICE – INFORMACJE OGÓLNE 4
2. DIAGNOZA SFERY SPOŁECZNEJ 7
2.1 DEMOGRAFIA 7
2.2 POMOC SPOŁECZNA 9
2.3 PRZESTĘPCZOŚĆ 14
2.4 KAPITAŁ SPOŁECZNY I ZASOBY KULTUROWE 14
2.5 EDUKACJA 17
3. SFERA GOSPODARCZA 19
3.1 ROLNICTWO I GOSPODARSTWA ROLNE 19
3.2 LOKALNY SEKTOR GOSPODARCZY 20
3.3 LOKALNY RYNEK PRACY 23
3.3 TURYSTYKA 24
4. SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA 25
4.1 MIESZKALNICTWO 25
4.2 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA 26
4.3 INFRASTRUKTURA SPORTOWA 26
4.4 MIEJSCA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ 27
4.5 POTRZEBY ZDROWOTNE 27
4.6 KOMUNIKACJA 28
5. SFERA ŚRODOWISKOWA 30
5.1 CHARAKTERYSTYKA PRZYRODNICZA GMINY 30
5.2 STAN WÓD 31
5.3 STAN POWIETRZA 31
5.4 LASY 32
5.5 WALORY PRZYRODNICZE GMINY 32
6. SFERA TECHNICZNA 32
6.1 BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ 32
6.2 BUDOWNICTWO 34
6.3 SIEĆ WODOCIĄGOWA 34
6.4 ENERGETYKA 35
6.5 CIEPŁOWNICTWO 35

II. PODSUMOWANIE DIAGNOZY I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W GMINIE SIEMKOWICE 37

1. PODSUMOWANIE DIAGNOZY SFERY SPOŁECZNEJ 37
2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W POZOSTAŁYCH SFERACH 39
3. POGŁĘBIONA DIAGNOZA SPOŁECZNA W ZAKRESIE OBSZARÓW, W KTÓRYCH WYSTĘPUJE KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH 43
4. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO GMINY SIEMKOWICE WYMAGAJĄCEGO REWITALIZACJI 46
4.1 OBSZAR REWITALIZACJI 46

4.2 UZASADNIENIE WSKAZANIA OBSZARU REWITALIZACJI 48

III. SKALA I POTRZEBY REWITALIZACYJNE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH 49

1. ZAŁOŻENIA W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SIEMKOWICE 49
2. WIZJA OBSZARU PO REALIZACJI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH 50
3. LISTA GŁÓWNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH 50
4. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE 60
5. KOMPLEMENTARNOŚĆ I KOMPLEKSOWOŚĆ 62
5.1 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA 62
5.2 KOMPLEKSOWOŚĆ 63
5.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY 64

IV. ZASADA PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ 68

V. SYSTEM MONITOROWANIA 73
5.1 WDRAŻANIE I REALIZACJA 73
5.2 MONITORING I EWALUACJA 74

VI. SYSTEM ZARZADZANIA, WDRAŻANIA I REALIZACJI PROGRAMU 76

SPIS TABEL 79

SPIS WYKRESÓW 81

SPIS RYSUNKÓW 82

I. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w Gminie Siemkowice

Przeprowadzenie diagnozy Gminy Siemkowice posłużyło sporządzeniu programu rewitalizacji. W odniesieniu do sytuacji gminy, w ramach diagnozy:

- zidentyfikowano i opisano czynniki i zjawiska kryzysowe,
- określono skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych,
- dokonano analizy lokalnych potencjałów.

Diagnoza polegała na wszechstronnej analizie negatywnych zjawisk występujących w różnych sferach funkcjonowania gminy i społeczności lokalnej. Służyło to określeniu, na jakim obszarze lub obszarach gminy niekorzystne czynniki dotyczą kilku sfer jednocześnie. Współwystępowanie takich czynników, w tym zwłaszcza o charakterze społecznym, prowadzi do degradacji obszaru, którego dotyczą. Dlatego też w diagnozie Gminy Siemkowice dokonano analizy skali występowania negatywnych zjawisk:

- społecznych, w szczególności pomocy społecznej i powodów jej przyznania, bezrobocia, przestępczości, poziomu edukacji, kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości i słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego publicznych budynków użyteczności publicznej oraz nieefektywnych rozwiązaniach technicznych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

1. Gmina Siemkowice – informacje ogólne

Gmina Siemkowice jest jedną z 8 gmin wchodzących w skład powiatu pajęczańskiego (w tym jedną z 6 gmin wiejskich). Zajmuje powierzchnię niespełna 100 km^2 (9 998 ha), co stanowi 12,4% powierzchni powiatu pajęczańskiego i 0,55% powierzchni województwa łódzkiego. Gęstość zaludnienia to 49 osób/km^2. Od zachodu graniczy z gminami powiatu wieluńskiego – Osjaków i Wierzchlas, jej południowe i wschodnie granice sąsiadują z gminami powiatu pajęczańskiego – Działoszyn, Pajęczno i Kiełczygłów.

Rys. 1. Mapa Gminy Siemkowice.

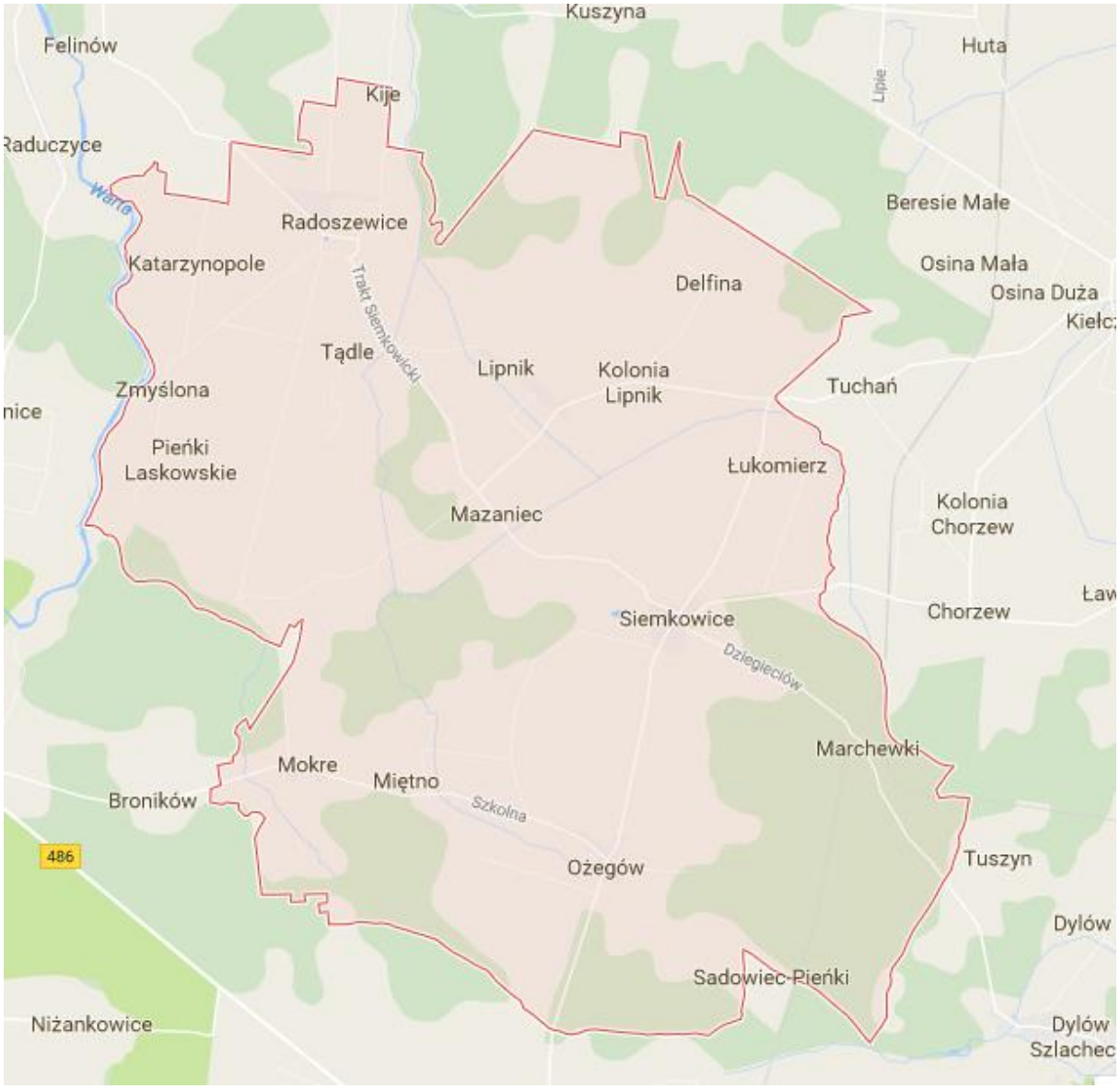

źródło:
https://www.google.pl/maps/place/Siemkowice/@51.2102739,18.8021358,12z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x471a742cb8377397:0x82f08d564c755d50!8m2!3d51.1868126!4d18.8784212, dostęp: 18.12.2016 r.)

Administracyjnie Gmina Siemkowice składa się z 15 sołectw, zamieszkałych przez 4 849 osób (wg stanu zameldowania na pobyt stały oraz czasowy powyżej 3 miesięcy na koniec 2016 r.)

Tabela 1. Podział gminy Siemkowice na sołectwa oraz liczba mieszkańców na koniec 2016 r.

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	miejscowości sołectwa
1	Borki	44	Borki
2	Delfina	173	Delfina
3	Ignaców-Mietno	160	Miętno, Ignaców
4	Katarzynopole	120	Katarzynopole
5	Kije	52	Kije
6	Kolonia Lipnik	231	Kolonia Lipnik, Bugaj Lipnicki

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	miejscowości sołectwa
7	Laski	146	Laski, Tądle
8	Lipnik	625	Lipnik, Mazaniec
9	Łukomierz	171	Łukomierz, Bugaj Lipnicki
10	Mokre	161	Mokre
11	Ożegów	612	Ożegów
12	Pieńki-Bugaj	85	Pieńki Laskowskie, Bugaj Radoszewicki
13	Siemkowice	1 033	Siemkowice, Marchewki
14	Radoszewice	980	Radoszewice
15	Zmyślona	256	Zmyślona, Mierzanów
	Razem	4 849	

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Siemkowice.

Siedzibą władz i najważniejszych instytucji publicznych Gminy Siemkowice jest sołectwo Siemkowice, zamieszkałe przez 1033 osoby, tj. 21,3 % wszystkich mieszkańców gminy. Kolejne sołectwa to Radoszewice zamieszkałe przez 980 osoby (20,2 % mieszkańców gminy), sołectwo Lipnik zamieszkałe przez 625 osób (12,9 % mieszkańców gminy) oraz sołectwo Ożegów zamieszkałe przez 612 osób (12,6 % mieszkańców gminy). Najmniejsze sołectwa to Borki, zamieszkałe jest przez 44 osoby, tj. 0,9 % wszystkich mieszkańców gminy oraz Kije, zamieszkane przez 52 osoby, tj. 1,1 % wszystkich mieszkańców gminy.

Największą miejscowością Gminy Siemkowice są Radoszewice, które mają 980 mieszkańców, a drugą – Siemkowice z 740 mieszkańcami.

Gmina Siemkowice ma charakter typowo rolniczy – 6 674 ha jej powierzchni (tj. 66,7%) zajmują użytki rolne. Struktura wykorzystania powierzchni gminy na przestrzeni lat 2014-2016 jest zasadniczo niezmienna, dostrzegane różnice (zmniejszenia powierzchni użytków rolnych, czy zwiększanie powierzchni gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych) występują na bardzo niewielką skalę.

Tabela 2. Powierzchnia gminy w latach 2014-2016 wg kierunków wykorzystania (dane w ha).

Rodzaje powierzchni	**Lata**		
	2014	**2015**	**2016**
Użytki rolne	6 683	6 679	6 674
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2 959	2 975	2 980
Grunty pod wodami	29	17	17
Grunty zabudowane i zurbanizowane	256	256	256
Nieużytki	71	71	71
Ogółem	**9 998**	**9 998**	**9 998**

źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl, dostęp: 18.12.2016 r.

2. Diagnoza sfery społecznej

2.1. Demografia

Gmina Siemkowice na koniec 2016 roku liczyła 4 849 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2006-2011 liczba mieszkańców gminy Siemkowice ulegała niewielkiemu, ale stałemu spadkowi. Tendencja ta uległa zahamowaniu i w latach 2012-2016, gdy liczba mieszkańców pozostawała niemal niezmienna.

Tabela 3. Liczebność mieszkańców Gminy Siemkowice w latach 2003-2016.

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
liczba mieszkańców, w tym	4 998	4 993	4 963	4 947	4 912	4 874	4 853	4 854	4 852	4 858	4 849
kobiety	2 485	2 491	2 485	2 482	2 458	2 441	2 429	2 430	2 432	2 433	2 424
mężczyźni	2 513	2 502	2 463	2 465	2 454	2 433	2 424	2 424	2 420	2 425	2 425

źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Cechą charakterystyczną gminy Siemkowice w ostatnich latach jest bardzo niewielka różnica między liczbą kobiet i mężczyzn. Na koniec 2016 r. gminę Siemkowice zamieszkiwało 4849 osób, w tym 2425 mężczyzn i 2424 kobiet.

Przyrost naturalny w gminie Siemkowice w latach 2006-2016 miał zwykle charakter ujemny – najniższe wartości wskaźnika przyrostu naturalnego zanotowano w 2010 roku (-22). Lata 2013-2014 charakteryzują niewielkie wartości dodatnie, odpowiednio 6 w roku 2013 i 2 w roku 2014, a od roku 2015 wskaźnik przyrostu naturalnego ponownie przyjmuje wartości ujemne.

Tabela 4. Przyrost naturalny Gminy Siemkowice w latach 2006-2016.

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
przyrost naturalny, w tym	-20	-9	-7	-10	-22	-2	-8	6	2	-10	-7
urodzenia	51	64	48	52	46	50	48	54	54	56	52
zgony	71	73	55	62	68	52	56	48	52	66	59

źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Na zmniejszenie się liczby ludności gminy Siemkowice wpływ miały także procesy migracyjne – od 2006 roku saldo migracji jest ujemne, choć tendencja uległa wyraźnemu wyhamowaniu z wartości -43 w roku 2006 do -1 w roku 2016. Cechą charakterystyczną gminy jest brak migracji zagranicznych od 2006 roku.

Tabela 5. Przyrost naturalny Gminy Siemkowice w latach 2006-2016.

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
saldo migracji, w tym	-43	-14	-14	-9	-13	-12	-6	-7	-10	-1	-1
saldo migracji wewnętrznych	-39	-14	-14	-9	-13	-12	-6	-7	-10	-1	-1

zameldowania	31	31	29	32	41	26	32	27	28	33	35
wymeldowania	70	45	43	41	54	38	38	34	38	34	36
saldo migracji zagranicznych	-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Od 2006 do 2016 roku odsetek ludności w wieku produkcyjnym niemal nie ulegał zmianie, następuje natomiast stały wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym, a spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 6. Udział ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Siemkowice w latach 2006-2016.

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym	23,5	23,1	22,9	22,3	21,9	21,4	21,2	20,9	20,5	19,9	20,1
odsetek ludności w wieku produkcyjnym	59,0	59,7	59,7	59,8	60,0	60,5	60,4	60,3	60,3	60,7	60,2
odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym	17,5	17,2	17,4	17,9	18,2	18,1	18,4	18,9	19,2	19,4	19,7

źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Podsumowując, demografia gminy Siemkowice podlega tym samym zjawiskom, jak obserwowane na poziomie województwa oraz całej Polski. Zjawiska te określa się mianem starzejącego się społeczeństwa.

Gmina Siemkowice jest zróżnicowana pod względem udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych sołectw. Jest to źródło wyzwań, zwłaszcza w zakresie zapewnienia tym osobom oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, ale i zabezpieczenia ich potrzeb wynikających z pogarszającego się stanu zdrowia, rzutującego na możliwości ich samodzielnego funkcjonowania.

Tabela 7. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w odniesieniu do ogółu mieszkańców sołectw Gminy Siemkowice (w 2016 r.)

Lp.	**sołectwo**	**liczba ludności**	**liczba osób w wieku poprodukcyjnym**	**odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (%)**
1	Borki	44	8	18,2
2	Delfina	173	36	20,8
3	Ignaców-Miętno	160	30	18,7
4	Katarzynopole	120	21	17,5
5	Kije	52	9	17,3
6	Kolonia Lipnik	231	47	20,3
7	Laski	146	30	20,5

8	Lipnik	625	113	18,1
9	Łukomierz	171	31	18,1
10	Mokre	161	30	18,6
11	Ożegów	612	129	21,1
12	Pieńki-Bugaj	85	16	18,8
13	Siemkowice	1 033	228	22,0
14	Radoszewice	980	171	17,4
15	Zmyślona	256	56	21,9
	razem	**4 849**	**955**	**19,7**

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Siemkowice

Przy niekorzystnych wskaźnikach demograficznych dla całej Gminy Siemkowice, wskazujących na starzenie się społeczeństwa gminy, zwraca uwagę wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach: Siemkowice (22,0%), Zmyślona (21,9%), Ożegów (21,1%), Delfina (20,8%), Laski (20,5%) i Kolonia Lipnik (20,3%), w których wskaźnik jest wyższy od średniej dla całej gminy (20,6%). w wartościach bezwzględnych, najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkuje sołectwo Siemkowice – 228 osób, następnie sołectwo Radoszewice – 171 osób oraz sołectwa Ożegów – 129 osób i Lipnik – 113 osób.

2.2 Pomoc społeczna

Dane dotyczące pomocy społecznej umożliwiają wskazanie podstawowych problemów, jakie cechują społeczność Gminy Siemkowice w sferze społecznej. Wskazują one przede wszystkim na wysoki odsetek mieszkańców gminy, którym udzielono pomocy i wsparcia. W 2016 roku z pomocy społecznej skorzystało ogółem 487 osób, czyli co dziesiąty mieszkaniec gminy.

Tabela 8. Liczba mieszkańców Gminy Siemkowice, którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2014-2016.

Lata	**2014**	**2015**	**2016**
liczba osób objętych pomocą i wsparciem	524	514	487
% ogółu mieszkańców	*10,8*	*10,6*	*10,0*

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Siemkowice

Obserwowany w trzech ostatnich latach spadek liczby odbiorców wsparcia i pomocy nie dotyczy jednak osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej – od 2014 roku odsetek tych osób wśród ogółu korzystających znacząco wzrastał, osiągając w 2016 roku poziom 53,5%. Oznacza to, że w gminie Siemkowice istnieje liczna kategoria osób trwale wymagających wsparcia, niezdolnych do samodzielnego utrzymania się. Jest to nieco ponad 1,7% wszystkich mieszkańców gminy. Dominują wśród nich kobiety (61, wobec 19 mężczyzn).

Tabela 9. Liczba mieszkańców gminy Siemkowice, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej w latach 2014-2016.

Lata	**2014**	**2015**	**2016**
liczba osób, którym przyznano świadczenie	153	151	157
w tym: osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej	71	80	84
% ogółu osób korzystających	*46,4*	*53,0*	*53,5*
% ogółu mieszkańców	*1,46*	*1,65*	*1,73*

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Siemkowice

Wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej w gminie Siemkowice nie ma osób poniżej 17 roku życia (osoby w wieku przedprodukcyjnym). Obserwuje się natomiast wzrost odsetka starszych mieszkańców (w wieku poprodukcyjnym), którzy korzystają ze świadczeń pomocy społecznej (1,8 % w 2016 r. w stosunku do 0,9 % w 2014 r.).

Tabela 10. Liczba mieszkańców Gminy Siemkowice, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej w latach 2014-2016 wg ekonomicznych grup wieku.

Liczba osób, którym przyznano świadczenia wg ekonomicznych grup wieku	**Lata**		
	2014	**2015**	**2016**
osoby w wieku przedprodukcyjnym	0	0	0
% ogółu mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	*0,0*	*0,0*	*0,0*
osoby w wieku produkcyjnym	145	137	140
% ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym	*4,9*	*4,7*	*4,8*
osoby w wieku poprodukcyjnym	8	14	17
% ogółu mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	*0,9*	*1,5*	*1,8*

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Siemkowice

Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej przez rodziny w gminie Siemkowice w 2016 roku była długotrwała lub ciężka choroba. W dalszej kolejności, choć na znacznie mniejszą skalę, były to potrzeba ochrony macierzyństwa oraz niepełnosprawność. W latach 2014-2016 zaobserwowano znaczny spadek przypadków rodzin, którym pomoc udzielana jest z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, coraz rzadszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej w gminie Siemkowice jest również ubóstwo. Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem z powodu bezrobocia.

Tabela 11. Liczba rodzin w Gminie Siemkowice objętych pomocą i wsparciem w latach 2014-2016 w podziale na powody ich udzielenia.

Powody udzielania pomocy i wsparcia	**Lata**							
	liczba rodzin				**liczba osób w rodzinach**			
	2014	**2015**	**2016**	**prognoza 2017**	**2014**	**2015**	**2016**	**prognoza 2017**
ubóstwo	25	13	13	14	82	36	31	32
bezrobocie	33	38	29	30	109	141	97	100
niepełnosprawność	40	51	53	55	127	134	137	140
długotrwała lub ciężka choroba	45	94	87	90	130	315	278	280

bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	30	27	28	30	113	119	115	120
alkoholizm	8	14	9	10	22	36	18	20
narkomania	0	1	1	1	0	5	5	5
potrzeba ochrony macierzyństwa	20	52	49	52	*	*	*	*
w tym wielodzietność	19	49	45	50	*	*	*	*
bezdomność	0	0	1	0	0	0	3	0
trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	3	2	2	8	8	2	2
zdarzenia losowe	2	1	1	2	7	5	1	6
sieroctwo	1	2	3	3	2	7	15	15
przemoc w rodzinie	11	10	15	16	27	39	45	48

** brak danych*

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Siemkowice

Poniżej przedstawiono wybrane dane obrazujące przyczyny objęcia wsparciem i pomocą mieszkańców gminy Siemkowice z podziałem na sołectwa z uwzględnieniem najliczniejszych grup mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, tj. dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą, niepełnosprawnością, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz bezrobociem.

Tabela 12. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r.

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	liczba rodzin objętych wsparciem z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby	liczba osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby (%)
1	Borki	44	4	13	29,5
2	Delfina	173	3	10	5,9
3	Ignaców-Miętno	160	1	3	1,9
4	Katarzynopole	120	4	11	9,1
5	Kije	52	0	0	0
6	Kolonia Lipnik	231	6	19	8,2
7	Laski	146	1	5	3,4
8	Lipnik	625	9	28	4,5
9	Łukomierz	171	3	10	5,8
10	Mokre	161	0	0	0
11	Ożegów	612	13	43	7,0
12	Pieńki-Bugaj	85	2	7	8,2
13	Siemkowice	1 033	27	82	7,9
14	Radoszewice	980	14	47	4,8
15	Zmyślona	256	0	0	0
	Razem	**4 849**	**87**	**278**	**5,7**

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

Przy średniej wartości wskaźnika liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby dla gminy Siemkowice na poziomie 5,7% najgorzej sytuacja wygląda w sołectwie Borki, gdzie wskaźnik wynosi 29,5% i jest ponad 5-ciokrotnie przekroczony. Należy jednak wziąć pod uwagę, że jest to najmniej liczne pod względem liczby mieszkańców sołectwo gminy Siemkowice (zaledwie 0,9% wszystkich mieszkańców gminy). Pozostałe

sołectwa, w których występuje przekroczenie wskaźnika to: Katarzynopole (9,1%), Kolonia Lipnik (8,2%), Ożegów (7%), Pieńki-Bugaj (8,2%) i Siemkowice (7,9%). Nieznaczne przekroczenie wskaźnika występuje też w sołectwach Delfina (5,9%) i Łukomierz (5,8%).

Tabela 13. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania niepełnosprawności w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r.

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	liczba rodzin objętych wsparciem z powodu występowania niepełnosprawności	liczba osób objętych wsparciem z powodu występowania niepełnosprawności	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania niepełnosprawności (%)
1	Borki	44	3	7	15,9
2	Delfina	173	1	4	2,3
3	Ignaców-Miętno	160	0	0	0
4	Katarzynopole	120	0	0	0
5	Kije	52	0	0	0
6	Kolonia Lipnik	231	4	11	4,7
7	Laski	146	0	0	0
8	Lipnik	625	5	14	2,2
9	Łukomierz	171	1	3	1,7
10	Mokre	161	0	0	0
11	Ożegów	612	10	28	4,6
12	Pieńki-Bugaj	85	0	0	0
13	Siemkowice	1 033	19	41	3,9
14	Radoszewice	980	10	29	2,9
15	Zmyślona	256	0	0	0
	Razem	**4 849**	**53**	**137**	**2,8**

Źródło: opracowanie na podstawie danych urzędu Gminy w Siemkowicach.

Pod względem przekroczenia wskaźnika dla całej gminy Siemkowice, wynoszącego 2,8%, ponownie najgorzej sytuacja wygląda w najmniej licznym sołectwie Borki, gdzie wskaźnik wynosi 15,9% i jest ponad 5-ciokrotnie przekroczony. Przekroczenie wskaźnika występuje także w sołectwach: Kolonia Lipnik (4,7%), Ożegów (4,6%) i Siemkowice (3,9%). Wskaźnik jest nieznacznie przekroczony w sołectwie Radoszewice (2,9%).

Tabela 14. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r.

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	liczba rodzin objętych wsparciem z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	liczba osób objętych wsparciem z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (%)
1	Borki	44	2	8	18,2
2	Delfina	173	1	4	2,3
3	Ignaców-Miętno	160	0	0	0
4	Katarzynopole	120	0	0	0
5	Kije	52	1	4	7,7
6	Kolonia Lipnik	231	1	4	1,7
7	Laski	146	0	0	0
8	Lipnik	625	3	14	2,2
9	Łukomierz	171	1	4	2,3
10	Mokre	161	0	0	0
11	Ożegów	612	2	8	1,3

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	liczba rodzin objętych wsparciem z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	liczba osób objętych wsparciem z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (%)
12	Pieńki-Bugaj	85	1	3	3,5
13	Siemkowice	1 033	11	45	4,3
14	Radoszewice	980	5	21	2,1
15	Zmyślona	256	0	0	0
	razem	**4 849**	**28**	**115**	**2,4**

Źródło: opracowanie na podstawie danych urzędu Gminy w Siemkowicach.

Pod względem przekroczenia wskaźnika dla całej gminy Siemkowice, wynoszącego 2,4%, ponownie najgorzej sytuacja wygląda w najmniej licznym sołectwie Borki, gdzie wskaźnik wynosi 18,2 i jest ponad 10-ciokrotnie przekroczony. Także dwa małe sołectwa (z liczbą mieszkańców w okolicy 1% wszystkich mieszkańców gminy Siemkowice), tj. Kije i Pieńki-Bugaj wykazują znaczne przekroczenie wskaźnika – odpowiednio 7,7% i 3,5%. Przekroczenie wskaźnika występuje także w sołectwie Siemkowice – 4,3%.

Tabela 15. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania bezrobocia w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r.

l.p.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	liczba rodzin objętych wsparciem z powodu występowania bezrobocia	liczba osób objętych wsparciem z powodu występowania bezrobocia	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania bezrobocia (%)
1	Borki	44	2	9	20,4
2	Delfina	173	1	3	1,7
3	Ignaców-Mietno	160	1	3	1,9
4	Katarzynopole	120	1	4	3,3
5	Kije	52	2	7	13,5
6	Kolonia Lipnik	231	2	7	3,0
7	Laski	146	1	5	3,4
8	Lipnik	625	1	4	0,6
9	Łukomierz	171	2	7	4,1
10	Mokre	161	0	0	0
11	Ożegów	612	3	9	5,6
12	Pieńki-Bugaj	85	0	0	0
13	Siemkowice	1 033	10	29	2,8
14	Radoszewice	980	3	10	1,0
15	Zmyślona	256	0	0	0
	Razem	**4 849**	**29**	**97**	**2,0**

Źródło: opracowanie na podstawie danych urzędu Gminy w Siemkowicach

Podobnie jak to miało miejsce powyżej, największe przekroczenie wskaźnika, wynoszącego dla całej gminy Siemkowice 2,0%, występuje w małych sołectwach, tj. Borki – 20,4% oraz Kije – 13,5%. Wskaźnik jest też przekroczony w sołectwach Katarzynopole (3,3%), Kolonia Lipnik (3,0%), Laski (3,4%), Łukomierz (4,1%), Ożegów (5,6%) i Siemkowice (2,8%).

Biorąc pod uwagę terytorialne rozmieszczenie osób korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków oraz pomocy rzeczowej, można wskazać sołectwa małe pod względem liczby mieszkańców –

przede wszystkim Borki – gdzie występuje wielokrotne przekroczenie średnich wartości wskaźników dla całej gminy Siemkowice. Obok sołectw małych, wskazać należy też najliczniej zamieszkałe sołectwa, w których dochodzi do przekroczenia wartości wskaźników dla całej gminy – przede wszystkim Siemkowice, w których w badanych obszarach, w każdym przypadku zaobserwowano przekroczenie wskaźnika oraz Lipnik, Ożegów i Radoszewcie, gdzie w wybranych obszarach pomocy społecznej dochodzi do przekroczenia wartości wskaźników średnich dla gminy.

2.3 Przestępczość

Za bezpieczeństwo w Gminie Siemkowice odpowiada Powiatowa Komenda Policji w Pajęcznie. Z danych GUS za lata 2012-2015 wynika, że liczba popełnianych w sołectwie przestępstw systematycznie spadała – z 75 w roku 2012 do 45 w roku 2015. Niestety w roku 2016 ponownie zaobserwowano wzrost liczby interwencji policji (do 78), na co największy wpływ miał wzrost przestępstw drogowych oraz przeciwko mieniu. Niemniej gmina Siemkowice z wskaźnikiem przestępstw na 1000 mieszkańców na poziomie 9,3 wypada bardzo dobrze na tle województwa łódzkiego (wskaźnik 19,3).

Tabela 16. Przestępczość w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 roku.

Lp.	sołectwo	liczba ludności sołectwa	liczba zdarzeń i interwencji policji	odsetek przestępstw na mieszkańca (%)
1	Borki	44	0	0
2	Delfina	173	4	2,3
3	Ignaców-Miętno	160	0	0
4	Katarzynopole	120	9	7,5
5	Kije	52	0	0
6	Kolonia Lipnik	231	1	0,4
7	Laski	146	1	0,7
8	Lipnik	625	6	1,0
9	Łukomierz	171	9	5,3
10	Mokre	161	2	1,2
11	Ożegów	612	10	1,6
12	Pieńki-Bugaj	85	2	2,3
13	Siemkowice	1 033	24	2,3
14	Radoszewice	980	9	0,9
15	Zmyślona	256	1	0,4
RAZEM		**4 849**	**78**	**1,6**

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

Pod względem wskaźnika zdarzeń i interwencji policji na 100 mieszkańców, wynoszącego w Gminie Siemkowice 1,6%, przekroczenie wskaźnika dla całej gminy Siemkowice, odnotowano w sołectwach: Katarzynpole (7,5%), Łukomierz (5,3%) oraz Delfina, Pieńki-Bugaj i Siemkowice – po 2,3%.

2.4 Kapitał społeczny i zasoby kulturowe

Jednym z przejawów kapitału społecznego jest skłonność do zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań na rzecz dobra wspólnego. Jednym ze wskaźników kapitału społecznego jest zatem liczba organizacji pozarządowych działających w danej społeczności lokalnej. Według danych Krajowego Rejestru Sądowego, w Gminie Siemkowice jest 7 zarejestrowanych podmiotów –

2 stowarzyszenia i 5 ochotniczych straży pożarnych[1]. Oprócz tych organizacji, w gminie funkcjonują podmioty niezarejestrowane w KRS.
Wśród szczególnie aktywnych podmiotów należy wskazać:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Siemkowice – stowarzyszenie ma za zadanie wspierać inicjatywy sektora społecznego w działaniach na rzecz rozwoju kultury, sportu i integracji społecznej. Stowarzyszenie skupia w swych szeregach liderów społecznych, co pozwala zarządowi na wytyczanie nowych kierunków rozwoju gminy i wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych. Celem stowarzyszenia jest prowadzenie działalności w zakresie:
    - integracji i aktywizacji społeczności lokalnej,
    - inicjowania i realizacji zadań na rzecz rozwoju lokalnego oraz kultury,
    - kultywowanie tradycji, kultury, folkloru i sztuki ludowej,
    - rozwoju przedsiębiorczości kobiet,
    - wychowania młodego pokolenia w duchu tolerancji, patriotyzmu i poszanowania tradycyjnych wartości,
    - szerzenia kultury kulinarnej,
    - podejmowania działań o tematyce prozdrowotnej,
    - upowszechniania kultury fizycznej, sportu i rekreacji,
    - działania na rzecz poprawy warunków życia i pracy mieszkańców,
    - dbałości o środowisko i rozwój infrastruktury,
    - pozyskiwania środków z budżetu państwa oraz Unii Europejskiej;
- Koło Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów - koło działa przy Publicznej Bibliotece w Siemkowicach;
- Koło Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych, skupiające się na wsparciu rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością. Organizowane są spotkania dzieci niepełnosprawnych i ich rodziców połączone z dyskusjami i wymianą doświadczeń, mające na celu udzielenie wsparcia i pomocy w przezwyciężaniu ich trudnych sytuacji życiowych oraz zaspokajaniu niezbędnych potrzeb społecznych.

Jak wskazano wyżej, w gminie działa również 5 ochotniczych straży pożarnych (w sołectwach Siemkowice, Mokre, Ożegów, Radoszewice i Lipnik). W ramach inwestycji gminnych w latach 2012-2016 dokonano remontów, m.in. wymiany dachu w OSP w Ożegowie, remont pomieszczeń w strażnicy OSP w Radoszewicach.
Innym wskaźnikiem kapitału społecznego jest poziom korzystania z praw obywatelskich, w tym prawa do głosowania w wyborach. W ostatnich wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2015 roku frekwencja w województwie łódzkim wyniosła 51,6 %, w powiecie pajęczańskim – 46,3%. W porównaniu do innych gmin powiatu Gmina Siemkowice cechowała się przeciętną frekwencją – 45,7%.
Kapitał społeczny wyraża się również w możliwościach uczestnictwa w lokalnych wydarzeniach, organizowanych w przestrzeni publicznej i dostępnych dla członków danej społeczności. W gminie organizowanych jest corocznie kilkanaście wydarzeń sportowych, okolicznościowych czy upamiętniających tradycje regionalne, aczkolwiek środki, jakimi dysponuje Gmina na rzecz organizacji tych wydarzeń, są niewystarczające wobec istniejących potrzeb.
Ważnym wyznacznikiem jakości życia w danej społeczności lokalnej, a także potencjałem rozwoju turystycznego gminy, jest możliwość korzystania z zasobów kulturowych. Na zasoby kulturowe Gminy

[1] https://ems.ms.gov.pl/krs/wyszukiwaniepodmiotu, stan na dzień 22.12.2016 r.

Siemkowice składają się instytucje zapewniające dostęp do usług o charakterze kulturalnym oraz zabytki.

Instytucje dbające o rozwój kulturowy gminy to przede wszystkim Gminna Biblioteka Publiczna w Siemkowicach. Nadzór merytoryczny nad działalnością biblioteki sprawuje Powiatowa Biblioteka Publiczna w Działoszynie. Biblioteka czynna jest przez 5 dni w tygodniu, a liczba godzin otwarcia w ciągu tygodnia to zaledwie 40 godzin. Tylko w jeden dzień biblioteka otwarta jest po godzinie 16.00. Biblioteka przystosowana jest do przyjmowania osób z niepełnosprawnościami ruchowymi – posiada podjazd dla niepełnosprawnych. Powierzchnia biblioteki to zaledwie 83m^2, na których zlokalizowana jest wypożyczalnia i świetlica posiadająca 24 miejsca dla czytelników. W bibliotece znajdują się zaledwie 2 komputery. Stan księgozbioru na koniec 2016 roku obejmował 10 901 woluminów, z których korzystało 134 zarejestrowanych czytelników, odwiedzili oni bibliotekę 1 031 razy, wypożyczając 1 133 pozycje oraz przeglądając na miejscu 1 733 woluminy. Biblioteka w ramach zajęć statutowych organizuje lekcje biblioteczne dla przedszkolaków i uczniów szkół gminnych, w których w roku 2015 wzięło udział ok. 100 osób, zajęcia plastyczne i rękodzielnicze w okresie ferii zimowych i wakacji, konkursy plastyczne bożonarodzeniowe i wielkanocne, akcje okazjonalne jak np.: Narodowe Czytanie. Biblioteka jest też siedzibą Klubu Pasjonatów Historii Lokalnej oraz Koła Emerytów i Rencistów.

W 2008 r. biblioteka została przekształcona w instytucję kultury, posiada wpis do rejestru kultury oraz status prawny, co umożliwia zakup nowości wydawniczych z wykorzystaniem środków unijnych.

Mieszkańcy gminy Siemkowice mają możliwość spędzania czasu wolnego w ramach obecnych na jej terenie inicjatyw kulturalnych. Ich zaletą jest łączenie młodszego i starszego pokolenia we wspólnych działaniach. Warto wskazać wśród nich:

- zespół wokalny Si-LORD, założony przez absolwentów gimnazjum w Siemkowicach w 2012 roku; zespół bierze udział w lokalnych wydarzeniach kulturalnych, takich jak: festyny, przeglądy piosenki, koncerty, przedstawienia teatralne;
- Orkiestra Dęta – istnieje już 100 lat i obecnie w orkiestrze gra 30 młodych osób;
- zespół wokalny Lipniczanie - działa od 20 lat, a jego nazwa pochodzi od miejscowości Lipnik, z której pochodzą śpiewacy; zespół zajmuje się muzyką ludową;
- Kabaret ludowy Malwinki – funkcjonuje od 2012 roku, a scenariusze przedstawień są inspirowane opowieściami lokalnych seniorów.

Za aktywność sportowo – rekreacyjną odpowiadają głównie placówki oświatowe na terenie gminy. Zadania z zakresu wspierania i popularyzacji sportu na terenie Gminy Siemkowice realizują także stowarzyszenia kultury fizycznej z terenu gminy (Ludowy Klub Sportowy „Zagłębie" Lipnik, Ludowy Klub Sportowy „ Zryw" Ożegów, Gminny Klub Sportowy Siemkowice, Klub Sportowy Radoszewice). Ich podstawowe zadania obejmują:

- administrowanie terenami i obiektami sportowymi, będącymi własnością gminy,
- przygotowywanie obiektów kultury fizycznej do imprez sportowych,
- organizowanie imprez sportowych, podejmowanie współpracy ze stowarzyszeniami kultury fizycznej, placówkami oświatowymi oraz z innymi instytucjami w zakresie zapewnienia prawidłowej realizacji procesu wychowania fizycznego, uprawiania sportu,
- prowadzenie działalności służącej upowszechnianiu kultury fizycznej.

2.5 Edukacja

W gminie Siemkowice znajduje się 1 przedszkole w Siemkowicach oraz 1 punkt przedszkolny w Radoszewicach. Łączna liczba miejsc, które zapewniają dla dzieci w wieku przedszkolnym w gminie wynosi 70. Wg danych Urzędy Gminy, w roku szkolnym 2015/2016 z przedszkoli korzystało łącznie 76 dzieci – odpowiednio 54 w Siemkowicach i 22 w Radoszewicach.

Tabela 17. Liczba dzieci z poszczególnych sołectw uczęszczających do przedszkola i punktu przedszkolnego.

Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci w Publicznym Przedszkolu w Siemkowicach	Liczba dzieci w Punkcie przedszkolnym przy Publicznej Szkole w Radoszewicach	Liczba dzieci, dla których zabrakło miejsc w przedszkolach
1	Borki	0	0	0
2	Delfina	0	0	0
3	Ignaców-Miętno	5	0	1
4	Katarzynopole	0	0	0
5	Kije	0	0	0
6	Kolonia Lipnik	0	0	1
7	Laski	2	0	0
8	Lipnik	2	1	0
9	Łukomierz	5	0	1
10	Mokre	6	0	0
11	Ożegów	8	0	2
12	Pieńki-Bugaj	0	0	0
13	Siemkowice	26	0	5
14	Radoszewice	0	17	0
15	Zmyślona	0	4	0
	RAZEM	54	22	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Łącznie dla 10 dzieci z terenu gminy Siemkowice nie znalazło się miejsce w przedszkolach, jednocześnie 6 dzieci z gminy Siemkowice uczęszczało do przedszkoli poza terenem gminy, tj. 2 dzieci z sołectwa Lipnik, 2 z sołectwa Mokre oraz 2 z sołectwa Ożegów. W latach 2014-2016 odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Siemkowice wzrósł z 55,1% do 71,8% (dane z Systemu Monitorowania Rozwoju – strateg.stat.gov.pl). W porównaniu z wartością tego wskaźnika w 2016 r. dla powiatu pajęczańskiego (84,1%) oraz województwa łódzkiego (84,7%) nadal jest to jednak niższy poziom. W oparciu o dane demograficzne, prognozuje się powolny wzrost liczby dzieci, którym nie przyznano miejsca w przedszkolu.

Niewystarczająca liczba miejsc przedszkolnych spowodowana jest m.in. brakami lokalowymi. Istnieje zapotrzebowanie na utworzenie kolejnej grupy przedszkolnej, niestety niezbędne są nakłady finansowe na adaptację i rozbudowę obiektu w Siemkowicach, w którym obecnie jest zlokalizowane przedszkole. Inwestycja w nowy budynek pozwoliłaby na utworzenie dodatkowo grupy lub grup żłobkowych, co z pewnością stałoby się znaczącym udogodnieniem dla młodych rodziców i stworzyłoby im szansę na łączenia życia zawodowego z rodzinnym. Gmina podejmowała działania na

rzecz modernizacji budynku przedszkola – w 2012 r. dokonana została przebudowa dachu, w 2014 r. przeprowadzono modernizację łazienki przy sali dla grupy najmłodszej

Dostęp do edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym w gminie Siemkowice zapewniają 4 szkoły – Szkoła Podstawowa w Siemkowicach, Szkoła Podstawowa w Lipniku, Szkoła Podstawowa w Radoszewicach (z filią w Zmyślonej) oraz Publiczne Gimnazjum w Siemkowicach. W roku szkolnym 2016/2017 do szkół podstawowych uczęszcza łącznie 364 uczniów (165 w Siemkowicach, 111 w Radoszewicach, 88 w Lipniku), a do gimnazjum – 148 uczniów.
Osiągnięcia edukacyjne uczniów na poziomie gimnazjalnym, na podstawie wyników egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 r., należy ocenić jako zadowalające. Przystąpiło do niego 66 uczniów, osiągając wyższe, niż średnia dla powiatu, wyniki z języka polskiego, historii, matematyki, a niższe z przedmiotów przyrodniczych oraz języka angielskiego.

Tabela 18. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Siemkowice w roku 2016 w porównaniu z wynikami dla powiatu pajęczańskiego.

Przedmiot	Średni wynik				liczba zdających	liczba uczniów z wynikiem			wynik szkoły
	gmina		powiat						
	w punktach	w %	w punktach	w %		niskim	średnim	wysokim	
język polski	22,55	70,5	21,67	67,7	66	11	43	12	średni
historia	18,92	59,1	16,95	53,0	66	12	35	19	średni
matematyka	15,76	56,3	13,17	47,0	66	10	34	22	wysoki
przedmioty przyrodnicze	13,33	47,6	14,08	50,3	66	18	39	9	średni
język angielski - poziom podstawowy	17,53	43,8	23,35	58,4	66	39	26	1	-
język angielski - poziom rozszerzony	9,08	22,7	14,94	37,3	66	27	38	1	-

** brak danych*
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi (http://www.oke.lodz.pl/info.php?i=24, dostęp: 20.12.2016 r.)

Obok danych dotyczących wyników egzaminacyjnych istotne są również te na temat trudności edukacyjnych, jakich doświadczają uczniowie. W wielu przypadkach są to dzieci z rodzin przeżywających różnego rodzaju problemy opiekuńczo-wychowawcze. Skutkuje to określonymi problemami szkolnymi dzieci, diagnozowanymi przez kadrę pedagogiczną. Problemy te przejawiają się przede wszystkim niedostatkiem wiedzy i umiejętności, motywacji do nauki, a także wycofaniem społecznym. Biorąc pod uwagę ograniczoną ofertę zajęć pozalekcyjnych w szkołach oraz bariery związane z niedostatkami sieci komunikacji publicznej, w sposób szczególny należy zadbać o stworzenie przestrzeni dla dzieci i młodzieży, w której możliwe będzie rozwijanie ich umiejętności, a także wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez ofertę zajęć kompensacyjnych.

3. Sfera gospodarcza

3.1 Rolnictwo i gospodarstwa rolne

Pod względem gospodarczym Gmina Siemkowice jest gminą rolniczą. 6674 ha, tj.66,7,% jej powierzchni stanowią użytki rolne (stan na 2014 r.). W 2014 r. 4 855 ha (tj. 72,7%) użytków rolnych stanowiły grunty orne, 422 ha (8,7%) pastwiska, a 1127 ha (16,8%) – łąki.

Tabela 19. Struktura użytków rolnych w gminie Siemkowice w latach 2012-2014 (dane w ha).

Użytki rolne - rodzaje	***Lata***		
	2012	***2013***	***2014***
grunty orne	*4 860*	*4 858*	*4 855*
sady	*39*	*39*	*38*
pastwiska trwałe	*422*	*421*	*421*
łąki trwałe	*1 128*	*1 127*	*1 127*
grunty rolne zabudowane	*195*	*195*	*194*
grunty pod rowami	*39*	*39*	*39*

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Teren zajmowany przez Gminę Siemkowice należy do dwóch regionów glebowo-rolniczych: osjakowskiego (część południowa) oraz kotliny szczercowskiej (część pozostała). W regionie osjakowskim dominują gleby pseudobielicowe i bielicowe, rzadziej spotykamy czarne ziemie oraz gleby brunatne wyługowane. Zaliczane do niskich klas bonitacyjnych, często powinny być wyłączone z użytkowania rolniczego. W dolinie Warty występują gleby aluwialne (mady niskiej jakości). W rejonie kotliny szczercowskiej przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne, występują także czarne ziemie i mursze oraz gleby brunatne właściwe i wyługowane. Również zaliczane są zwykle do niskich klas bonitacyjnych (zarówno grunty orne jak i użytki zielone).

Gmina Siemkowice leży w regionie, gdzie wiodącą rośliną wśród upraw rolnych jest chrzan. Chrzan Znad Środkowej Warty w Laskach został wpisany na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Specjalnością gminy jest przetwórstwo owocowo-warzywne. Na terenie gminy rozwija się również pszczelarstwo. Zdecydowana większość gleb na terenie gminy (ok. 80 %) – to gleby bardzo kwaśne i kwaśne (pH do 5,5). Na takich glebach rośliny nie znajdują dobrych warunków wzrostu i rozwoju.

Znaczna powierzchnia łąk i pastwisk pozwala na hodowlę krów mlecznych i młodego bydła rzeźnego, natomiast przeważająca w strukturze uprawa zbóż i ziemniaków z przeznaczeniem na hodowlę trzody chlewnej. W rejonie rzeki Warty oraz na terenie całej gminy występują duże kompleksy łąk, stanowiących bazę hodowlaną.

Liczba gospodarstw na terenie gminy wynosi około 1,250. Średnia powierzchnia gospodarstw to około 7 ha. W gminie znajduje się 18 gospodarstw o powierzchni 50 ha lub więcej. Większość funkcjonujących gospodarstw w Gminie Siemkowice to gospodarstwa wielokierunkowe, zajmujące się zarówno produkcją roślinną jak i zwierzęcą. Dobrym kierunkiem rozwoju, przynajmniej dla części rolników, posiadających gospodarstwa o stosunkowo małych powierzchniach jest rozważenie poszerzenia działalności o usługi turystyczne i zajęcie się agroturystyką. Kolejnym ważnym oraz rozwojowym posunięciem jest dostosowanie gospodarstw do produkcji ekologicznej i adresowanie swoich produktów do określonej grupy konsumentów. Wsparciem dla rolników nadal są dopłaty do upraw oraz hodowli zwierząt oraz dotacje celowe z UE.

3.2 Lokalny sektor gospodarczy

Pod względem liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Siemkowice lokalny sektor gospodarczy gminy sukcesywnie powiększa się (wykres 5). Od roku 2009 tylko raz zanotowano spadek liczby zarejestrowanych podmiotów w stosunku do roku ubiegłego (2011 r.).

Wykres 1. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności w Gminie Siemkowice w latach 2009-2015.

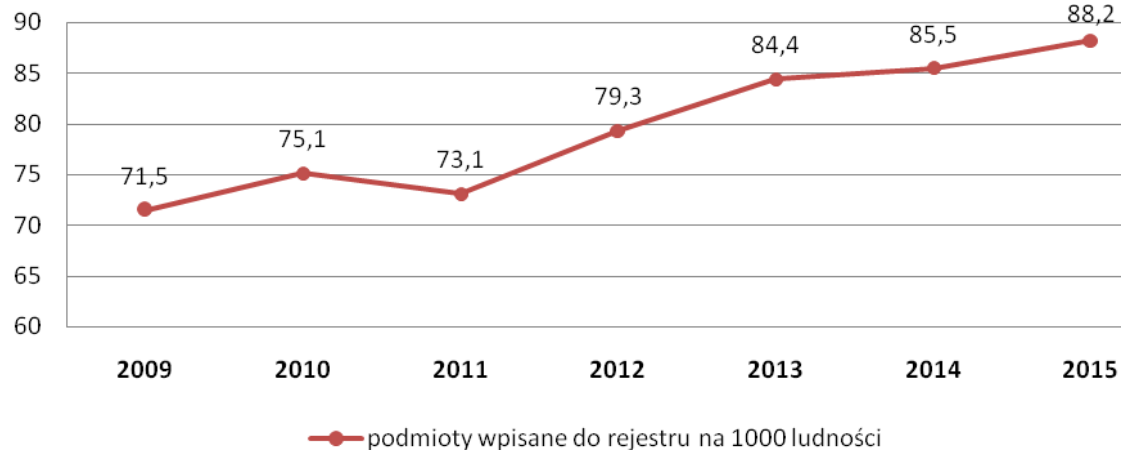

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem rodzajów prywatnych podmiotów w Gminie Siemkowice dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ta kategoria przedsiębiorców wzrosła o 14% między rokiem 2010 a 2015 (ze 172 do 197). Od 2010 do 2015 r. sektor prywatnych przedsiębiorców wzrósł w gminie o 16%.

Tabela 20. Podmioty prywatne w Gminie Siemkowice wpisane do rejestru REGON wg rodzaju w latach 2010-2015.

Rodzaje podmiotów	**Lata**					
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2015**	**2015**
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	172	165	178	192	193	197
spółki handlowe	8	9	10	11	11	11
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	1	1
spółdzielnie	2	2	2	2	2	2
stowarzyszenia i inne podobne organizacje społeczne	6	7	10	10	11	12
ogółem	211	204	221	236	241	246

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Głównymi obszarami działalności gospodarczej w 2015 r. na terenie Gminy Siemkowice były:

- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (82 podmioty),
- przetwórstwo przemysłowe (47 podmiotów),

- budownictwo (30 podmiotów),
- transport i gospodarka magazynowa (33 podmioty).

Tabela 21. Liczba podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Siemkowice w latach 2012-2015 wg kodów PKD 2007.

Sekcje PKD	Lata			
	2012	2013	2014	2015
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	18	18	17
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	36	36	40	47
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	3	3	3
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	1
Sekcja F – Budownictwo	28	33	32	30
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	84	85	82	82
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	17	20	20	23
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	4	3	3
Sekcja J – Informacja i komunikacja	0	0	1	1
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	4	3
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	0
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5	7	7	8
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	1	1	0
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	7	7
Sekcja P – Edukacja	9	9	10	9
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2	2	4	6
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	6	5	5
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa	9	10	14	13
Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby				
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, w poszczególnych sołectwach Gminy Siemkowice zarejestrowana jest następująca liczba podmiotów:

Tabela 22. Podmioty gospodarcze w 2016 roku.

Lp.	sołectwo	liczba ludności	liczba aktywnych podmiotów gospodarczych	odsetek podmiotów gospodarczych do liczby mieszkańców (%)
1	Borki	44	0	0
2	Delfina	173	2	1,2
3	Ignaców-Miętno	160	4	2,5
4	Katarzynopole	120	1	0,8

5	Kije	52	3	5,8
6	Kolonia Lipnik	231	1	0,4
7	Laski	146	2	1,4
8	Lipnik	625	18	2,9
9	Łukomierz	171	4	2,3
10	Mokre	161	5	3,1
11	Ożegów	612	17	2,8
12	Pieńki-Bugaj	85	0	0
13	Siemkowice	1 033	54	5,2
14	Radoszewice	980	35	3,6
15	Zmyślona	256	9	3,5
RAZEM		**4 849**	**155**	**3,2**

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminu Siemkowice

Najwięcej przedsiębiorstw działa w sołectwie Siemkowice – 54 podmioty, a wysoką aktywnością gospodarczą charakteryzują się też sołectwa Radoszyce – 35 przedsiębiorstw, Lipnik – 18 przedsiębiorstw i Ożegów – 17 przedsiębiorstw. Przy wartości wskaźnika przedsiębiorczości na 100 mieszkańców gminy na poziomie 3,2, najgorsza sytuacja występuje w małych sołectwach Borki i Pieńki-Bugaj, gdzie nie działa żadne przedsiębiorstwo. Poniżej wskaźnika znajdują się też sołectwa Delfina (1,2%), Ignaców-Miętów (2,5%), Katarzynopole (0,8%), Kolonia Lipnik (0,4%), Laski (1,4%), Lipnik (2,9%), Łukomierz (2,3%), Mokre (3,1%), Ożegów (2,8%).

Tabela 23. Podmioty gospodarcze zawieszone lub zlikwidowane w 2016 roku.

Lp.	sołectwo	liczba ludności	liczba wykreślonych lub zawieszonych podmiotów gospodarczych	odsetek wykreślonych lub zawieszonych podmiotów gospodarczych do liczby mieszkańców (%)
1	Borki	44	0	0
2	Delfina	173	0	0
3	Ignaców-Miętno	160	1	0,6
4	Katarzynopole	120	0	0
5	Kije	52	0	0
6	Kolonia Lipnik	231	0	0
7	Laski	146	0	0
8	Lipnik	625	4	0,6
9	Łukomierz	171	1	0,6
10	Mokre	161	0	0
11	Ożegów	612	1	0,2
12	Pieńki-Bugaj	85	0	0
13	Siemkowice	1 033	10	1,0
14	Radoszewice	980	4	0,4

15	Zmyślona	256	1	0,4
RAZEM		**4 849**	**22**	**0,4**

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminu Siemkowice

Najwięcej przypadków zawieszenia lub zlikwidowania działalności gospodarczej odnotowano w sołectwie Siemkowice (10 podmiotów) oraz Radoszewice i Lipnik (po 4 podmioty). Przy wartości wskaźnika zlikwidowanych lub zawieszonych przedsiębiorstw na 100 mieszkańców na poziomie 0,4 dla całej gminy, zdecydowanie najgorzej sytuacja wygląda w sołectwie Siemkowice, gdzie wartość wskaźnika wynosi 1. Przekroczenie wskaźnika występuje także w sołectwach: Ignaców-Miętno, Lipnik i Łukomierz (0,6%).

3.3. Lokalny rynek pracy

W gminie Siemkowice, jak to pokazano w diagnozie sfery społecznej, bezrobocie stanowi dość istotną przyczynę korzystania z pomocy społecznej. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Siemkowice pochodzą z oceny zasobów pomocy społecznej sporządzonej na rok 2016 r. oraz z informacji sygnalnej o rynku pracy w rejonie Pajęczna, opracowanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Pajęcznie.
Według danych z oceny zasobów pomocy społecznej w Gminie Siemkowice, poziom bezrobocia, mierzony liczbą osób bezrobotnych, w latach 2014-2016 zmniejszał się (z 150 osób w 2014 r. do 139 w 2016 r.). Odsetek osób bezrobotnych wśród mieszkańców gminy wynosił w tych latach odpowiednio: 3,81 w 2014 r., 3,08 w 2015 r oraz 2,9 w oku 2016. W perspektywie roku 2017 prognozuje się dalszy, nieznaczny spadek liczby osób bezrobotnych. Zwraca jednak uwagę spodziewany w 2017 roku wzrost liczby osób bezrobotnych z prawem do zasiłku.

Tabela 24. Poziom bezrobocia w Gminie Siemkowice w latach 2014-2016 z prognozą na rok2017.

Bezrobotni ogółem				**Bezrobotni długotrwale ogółem**				**Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku**			
Lata poprzednie		**Rok oceny**	**Prognoza**	**Lata poprzednie**		**Rok oceny**	**Prognoza**	**Lata poprzednie**		**Rok oceny**	**Prognoza**
2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
185	150	139	137	110	67	73	71	20	20	15	26

źródło: opracowanie własne na podstawie danych do oceny zasobów pomocy społecznej na rok 2015 dla województwa łódzkiego

Najbardziej aktualne dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Pajęcznie (informacja sygnalna o rynku pracy w rejonie Pajęczna na dzień 31 grudnia 2016 r.) wskazują, że liczba osób bezrobotnych w Gminie Siemkowice na koniec 2016 r. wyniosła 139, czyli mniej niż w 2015 r., co nie potwierdza prognoz przedstawionych w ocenie zasobów pomocy społecznej. Jeśli chodzi o strukturę grupy bezrobotnych mieszkańców Gminy Siemkowice w 2016 r., to znajdowało się wśród nich 75 kobiet (tj. 53,9% ogółu bezrobotnych). 108 osób (77,7%) to osoby w wieku 18-44 lata, w tym w wieku 19-29 lat aż 43,8%. Niemal co dziesiąty zarejestrowany bezrobotny (13 osób, tj. 9,3%) ukończył szkołę w okresie minionych 12 miesięcy. Podobnej wielkości grupa (12 osób) to osoby zwolnione z pracy z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy. Spośród wszystkich osób bezrobotnych tylko 15 ma prawo do zasiłku. Sporą część bezrobotnych stanowią osoby zarejestrowane w PUP powyżej 12 miesięcy (54 osoby, tj. 38,8%).

Podsumowując, w skali całej Gminy Siemkowice, zjawisko bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat ulega zmniejszeniu. Niezależnie od przyczyn takiej właśnie tendencji, nie wpływają one na fakt, że część mieszkańców Gminy jest bezrobotna długotrwale. Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest to, iż zjawisko długotrwałego bezrobocia dotyczy ludzi młodych (19-29 lat), którzy nigdy, bądź sporadycznie podejmowali zatrudnienie i to właśnie zmiana ich sytuacji powinna być jednym z celów działań rewitalizacyjnych.
Gmina Siemkowice jest również dosyć znacząco zróżnicowana, jeśli chodzi o nasilenie zjawiska bezrobocia w poszczególnych sołectwach.

Tabela 25. Stopa bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy Siemkowice (w 2016 r.).

Lp.	sołectwo	liczba osób bezrobotnych w sołectwie	stopa bezrobocia w poszczególnych sołectwach (%)
1	Borki	1	2,3
2	Delfina	7	4,0
3	Ignaców-Miętno	2	1,3
4	Katarzynopole	2	1,7
5	Kije	2	3,8
6	Kolonia Lipnik	4	1,7
7	Laski	2	1,4
8	Lipnik	12	1,9
9	Łukomierz	3	1,8
10	Mokre	4	2,5
11	Ożegów	23	3,8
12	Pieńki-Bugaj	2	2,4
13	Siemkowice	45	4,4
14	Radoszewice	21	2,1
15	Zmyślona	9	3,5
	RAZEM	**139**	**2,9**

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Siemkowice

Przy stopie bezrobocia dla całej gminy na poziomie 2,8%, najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Siemkowice (4,4%), Delfina (4,0%), Ożegów i Kije (po 3,8%) i Zmyślona (3,5%).

3.4 Turystyka

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Siemkowice na lata 2016-2023 określono, iż perspektywiczne branże rozwoju to przede wszystkim branża turystyczna, a także tzw. branże okołoturystyczne (gastronomia, usługi noclegowe). Wyzwaniem dla Gminy jest poprawa dotychczasowych warunków w zakresie zagospodarowania miejsc o znaczeniu turystycznym, budowa oferty turystycznej dla społeczności lokalnej i potencjalnych turystów oraz promocja walorów przyrodniczo-kulturowych obszaru. Służy temu m.in. realizacja projektu współpracy WARTA wspólnie z Lokalną Grupą Działania „Kraina Wielkiego Łuku Warty" oraz 5 partnerskimi Lokalnymi Grupami Działania, który ma na celu wykorzystanie potencjału Doliny Warty. Urokliwe położenie gminy Siemkowice stwarza szanse na dalszy rozwój turystyki, a szczególnie agroturystyki. Atutami gminy są jej wiejski charakter oraz walory krajobrazowe i przyrodnicze.
W chwili obecnej na terenie gminy Siemkowice wyznaczone są dwa szlaki turystyczne:

- **szlak rowerowy „Dwóch starych lip",** rozpoczynający się w Pajęcznie w parku miejskim, wiodący do miejscowości Dylów, a następnie do Siemkowic, przez rezerwat leśny „Mokry Las", miejscowość Mokre i dalej w stronę wsi Szczyty (gmina Działoszyn), Wójtowizna, Sadowiec Niwa, Sadowiec Pieńki, Podgórze, Dylów Szlachecki aż do drogi prowadzącej z powrotem do Pajęczna;
- **szlak pieszy „Znak niebieski" –** Szlak Rezerwatów Przyrody Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Na jego trasie można podziwiać pomnikowe drzewa w parku w Siemkowicach, rezerwat ,,Mokry Las", tereny Załęczańskiego Parku Krajobrazowego, rezerwat „Dąbrowa" w Niżankowicach, wieś Bobrowniki, Górę Zelce, rezerwat przyrody nieożywionej ,,Węże", wsie Węże i Draby oraz górę Draby z udostępnioną do zwiedzania Jaskinią Ewy. Tu Szlak Rezerwatów Przyrody przekracza granicę województwa łódzkiego wiodąc dalej m.in. przez dwa kolejne rezerwaty przyrody ,,Szachownica " i ,, Bukowa Góra" po czym opuszcza obszar Załęczańskiego Parku Krajobrazowego i doprowadza do miejscowości Jaworzno.

Rozwój branży turystycznej uzależniony jest od infrastruktury usługowej na terenie gminy – bazy noclegowej oraz gastronomicznej. W gminie działają 3 podmioty oferujące usługi agroturystyczne. Są to gospodarstwa agroturystyczne w Zmyślonej (laureat V edycji wojewódzkiego konkursu „Złota Grusza"), w Katarzynopolu oraz w Radoszewicach. Wobec potrzeb związanych z rozwojem turystyki w Gminie Siemkowice, taka infrastruktura jest zdecydowanie niewystarczająca.

4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

4.1 Mieszkalnictwo

Na terenie gminy występują prywatne i publiczne zasoby mieszkaniowe. Liczba budynków mieszkalnych od 2008 roku ulegała zmianie, zmniejszając się w 2011 roku, a następnie powoli wzrastając do 1389 w 2015 roku. Wg danych GUS, systematycznie zwiększa się powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (z 88,4 m^2 w 2008 r. do 92,2 m^2 w 2015 r.) oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (z 24,8 m^2 do 27,3 m^2 w tym samym okresie czasu), co świadczy o poprawiającej się stale sytuacji mieszkaniowej w gminie Siemkowice.

Wykres 2. Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Siemkowice w latach 2008-2015.

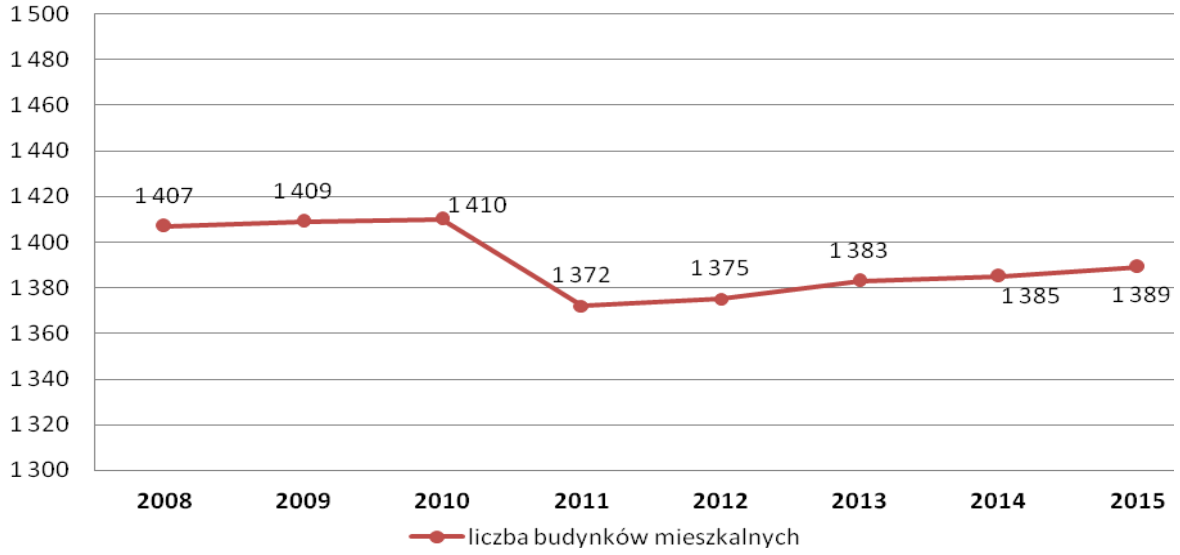

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotne znaczenie dla zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych mają zasoby gminy w zakresie mieszkań komunalnych. Dane zbierane na potrzeby dokonania oceny zasobów pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2016 roku wskazują, iż Gmina Siemkowice dysponowała 22 mieszkaniami komunalnymi (o łącznej powierzchni użytkowej 1 286 m^2). Prognoza na rok 2017 mówi jednak o zmniejszeniu tej liczby do 20.

Ze względu na złą sytuację bytową niektórych mieszkańców gminy i niemożność poprawy swojej sytuacji mieszkaniowej własnymi siłami, samorządy gminne powinny zapewniać dostępność mieszkań socjalnych. Na terenie Gminy Siemkowice nie ma takich mieszkań. Gmina planuje przekształcenie części budynków komunalnych w budynki z mieszkaniami socjalnymi. W budżecie gminy brakuje środków na całościowe finansowanie inwestycji. Zadanie stworzenia kilku mieszkań socjalnych wymaga pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych.

Na terenie gminy brakuje również mieszkań wspomaganych czy chronionych, niezbędnych z punktu widzenia właściwych warunków dla integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznych lub już wykluczonych. Mieszkalnictwo chronione i wspomagane jest szczególnie cennym zasobem lokalnej sieci wsparcia np. dla osób z niepełnosprawnością lub osób bezdomnych. Gwarantuje bowiem stabilne warunki dla realizacji innych form pomocy, które są dzięki temu bardziej efektywne, a przede wszystkim jest najbardziej skutecznym sposobem rozwoju i wzmacniania samodzielności.

4.2 Infrastruktura społeczna

Jeśli chodzi o infrastrukturę społeczną, w Gminie Siemkowice można wskazać obszary wymagające poprawy. Należy do nich przede wszystkim opieka żłobkowa. W gminie nie ma ani jednego żłobka, co stanowi istotną barierę w powrocie do aktywności zawodowej rodziców, zwłaszcza matek, po przerwie związanej z urodzeniem dziecka.

Także, na podstawie danych przedstawionych w diagnozie sfery społecznej w zakresie edukacji, należy wskazać obszar związany z opieką nad dzieci w wieku przedszkolnym, jako wymagający interwencji. Zgodnie z danymi za rok szkolny 2015/2016, w przedszkolach na terenie gminy zabrakło

miejsca dla 10 dzieci, a prognozy demograficzne wskazują, że liczba dzieci w wieku przedszkolnym będzie nieznacznie wzrastać.
Podobnie w zakresie dostępu do kultury należy wskazać brak w Gminie Siemkowice gminnego ośrodka kultury, organizującego życie kulturalne gminy oraz zapewniającego dostęp do różnych form aktywności kulturowej mieszkańców. Obecnie instytucją organizująca życie kulturalnie w gminie jest biblioteka. Problem został pośrednio wskazany przy diagnozie aktywności społecznej i kulturowej mieszkańców w ramach sfery społecznej. Ośrodek kultury, spełniający funkcję organizatora zajęć dla dzieci i młodzieży byłby także rozwiązaniem problemu niskiej aktywności dzieci i młodzieży. Ośrodek byłby także miejscem integracji dla dorosłych mieszkańców gminy.

4.3 Infrastruktura sportowa

Infrastruktura sportowa w Gminie Siemkowice związana jest w dużej części z działającymi na terenie gminy szkołami. W gminie znajdują się:

- boiska sportowe ze sztuczną nawierzchnią do gry w piłkę nożną, piłkę siatkową w kompleksie „Orlik" przy Publicznym Gimnazjum w Siemkowicach,
- hala sportowa przy Publicznym Gimnazjum w Siemkowicach,
- hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Radoszewicach.

Ponadto na terenie gminy znajdują się 4 boiska sportowe do gry w piłkę nożną z nawierzchnią trawiastą (w miejscowościach Siemkowice, Ożegów, Radoszewice i Lipnik). Mimo czynionych w tym zakresie planów, na terenie gminy Siemkowice do tej pory nie ma siłowni zewnętrznych.

4.4 Miejsca integracji społecznej

Na terenie gminy Siemkowice miejsca integracji społecznej usytuowane są głównie w pobliżu szkół podstawowych (miejscowości Lipnik i Radoszewice), a także przy budynku po byłej szkole w Ożegowie. W miejscowości Siemkowice plac zabaw usytuowany jest przy remizie strażackiej OSP w Siemkowicach.
Jeśli chodzi o przestrzeń do wspólnego spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy, to w 2016 roku w gminie funkcjonowało 5 przyszkolnych świetlic dla dzieci i młodzieży. Biorąc pod uwagę potrzeby edukacyjne i społeczne dzieci i młodzieży, należy uznać to za poziom niewystarczający – dotyczy to zwłaszcza dzieci wychowujących się w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (na terenie gminy nie funkcjonuje żadna świetlica środowiskowa).
Biorąc pod uwagę, opisany w analizie demograficznej odsetek osób wieku poprodukcyjnym - seniorów, infrastruktura społeczna musi dostosowywać się do rosnącej liczby osób starszych, także w zakresie zaspokajania ich potrzeby uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Częściowo rekompensują to świetlice wiejskie – pierwsze dwa takie obiekty na terenie gminy (w Ożegowie i Zmyślonej) powstały w 2016 roku.

4.5 Potrzeby zdrowotne

Potrzeby zdrowotne mieszkańców Gminy Siemkowice zabezpieczane są przez 1 podmiot – Gminny Ośrodek Zdrowia w Siemkowicach. Placówka ta zapewnia podstawowe świadczenia medyczne mieszkańcom gminy i jest w tym celu zaopatrzona w odpowiedni sprzęt (specjalności: rodzinna, pediatryczna, wewnętrzna oraz prywatna praktyka stomatologiczna). Potrzeby mieszkańców gminy

są jednak zdecydowanie większe. Mieszkańcy chcący skorzystać z usług specjalisty muszą udać się do Pajęczna.
W Gminnym Ośrodku Zdrowia zarejestrowanych jest łącznie 2 806 osób (także osoby spoza Gminy Siemkowice), w tym z poszczególnych sołectw:

Tabela 26. Liczba zarejestrowanych pacjentów w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2015 roku.

Lp.	sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba zarejestrowanych pacjentów	Stosunek liczby zarejestrowanych pacjentów do liczby mieszkańców (%)
1	Borki	44	0	0
2	Delfina	173	100	57,8
3	Ignaców-Miętno	160	55	34,4
4	Katarzynopole	120	11	9,2
5	Kije	52	0	0
6	Kolonia Lipnik	231	143	61,9
7	Laski	146	89	60,9
8	Lipnik	625	478	76,5
9	Łukomierz	173	102	59,0
10	Mokre	161	104	64,6
11	Ożegów	614	466	75,9
12	Pieńki-Bugaj	87	9	10,3
13	Siemkowice	1 033	812	78,6
14	Radoszewice	983	41	4,2
15	Zmyślona	256	11	4,3
	razem	**4 858**	**2 421**	**49,8**

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

Przy wysokim poziomie wskaźnika liczby pacjentów do liczby mieszkańców w gminie Siemkowice, na poziomie 49,8, najlepszy dostęp do świadczeń medycznych wykazują sołectwa: Siemkowice (78,6%), Lipnik (76,7%) oraz Ożegów (75,9%). Wysoki dostęp do świadczeń notuje się także w sołectwach: Delfina (57,8), Kolonia Lipnik (61,9%), Laski (60,9%), Łukomierz (59,0%) i Mokre (64,6%). Zwraca uwagę, że w sołectwach Borki i Kije nie ma pacjentów korzystających z opieki zdrowotnej w Gminnym Ośrodku Zdrowia, ale placówka w Siemkowicach funkcjonuje zaledwie od nieco ponad roku, a część usług medycznych dostępna jest w Radoszewicach w ramach placówki niepublicznej – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ,,MEDI-ALM" s.c. Andrzej Grzyb, Lidia Kamińska-Grzyb w Radoszewicach. Aby ośrodek w Siemkowicach mógł w pełni spełniać swoją rolę na rzecz mieszkańców, istnieje potrzeba finansowania dalszego jej rozwoju w zakresie: warunków lokalowych, zwiększenia liczby personelu, zakupu sprzętu. Inwestycje te pozwolą na poszerzenie oferty o usługi specjalistyczne i zwiększenie dostępności do usług podstawowych.

4.6 Infrastruktura komunikacyjna

Gmina Siemkowice ma przeciętne położenie pod względem dostępności komunikacyjnej. Na terenie gminy znajdują się jedynie drogi powiatowe i gminne.

Rys. 2. Układ drogowy wokół gminy Siemkowice.

źródło: gogle maps

Cała sieć dróg w gminie wynosi 57,67 km, w tym 47,1 km to drogi powiatowe, a 29,45 km to drogi zarządzane przez gminę (gminne, wewnętrzne).

Drogi powiatowe o numerach i relacjach:

- Nr 4527E - Krzeczów – Ożegów – Pajęczno dł. 12,4 km,
- Nr 3501E - Kiełczygłów – Działoszyn dł. 17,9 km,
- Nr 4536E - Rychłocice - Osjaków – Siemkowice - Pajęczno dł. 18,8 km,
- Nr 37475 - Siemkowice – Pajęczno dł. 5,5 km,
- Nr 3504E - Mazaniec – Kiełczygłów dł. 9,5 km,
- Nr 3508E - od drogi powiatowej 4536E - Lipnik dł. 2,6 km,
- Nr 3525E - Radoszewice – Krzeczów dł. 4,4 km,
- Nr 3503E - od drogi krajowej 42 – Sadowiec - Wrzosy dł. 6,7 km.

Uzupełnienie układu dróg powiatowych stanowią drogi gminne, które zapewniają dojazdy i obsługę wewnętrzną gminy. Układ dróg gminnych tworzą drogi publiczne gminne numerowane. Poza klasą dróg publicznych znajdują się inne drogi ogólnodostępne, nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych, a w szczególności drogi w osiedlach mieszkaniowych, dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych, które są drogami wewnętrznymi.

Drogi gminne na terenie gminy Siemkowice:

- Droga Nr 109051E relacji Ożegów – gr. gm. Kiełczygłów – (Chorzew);
- Droga Nr 109052E Radoszewice – gr. gm. Kiełczygłów – (Lipie);
- Droga Nr 109053E relacji Radoszewice – Laski – gr. m. Wierzchlas – gr. gm. Wierzchlas – Mokre – gr. gm. Działoszyn – (Szczyty);
- Droga Nr 109054E relacji Bugaj Radoszewski – Laski – Mazaniec;
- Droga Nr 10955E relacji Siemkowice – Ignaców – Ożegów;
- Droga Nr 109156E relacji Bugaj Lipnicki – Siemkowice;
- Droga Nr 109102E relacji (Kiełczygłówek) – gr. gm. Kiełczygłów – Delfina – Kolonia Lipnik;
- Droga Nr 109109 relacji (Kuszyna) – gr. gm. Osjaków – Radoszewice.

Zarówno drogi powiatowe, jak i gminne są w bardzo złym stanie technicznym i wymagają modernizacji, w wielu przypadkach bardzo gruntownej. W zdecydowanej większości drogi powiatowe

oraz wszystkie drogi gminne pomiędzy miejscowościami nie posiadają poboczy, chodników i przejść dla pieszych.
Przez teren gminy przebiegają linie kolejowe Gdynia – Katowice oraz Chorzew – Siemkowice – Częstochowa z najbliższą stacją kolejową PKP w Chorzewie, znajdującej się na terenie sąsiedniej gminy. Na terenie Gminy Siemkowice dostępne są ponadto autobusowe połączenia komunikacyjne zapewniane przez PKS Wieluń oraz PKS Częstochowa.
Gmina podejmuje działania mające na celu poprawę infrastruktury komunikacyjnej. W latach 2012 – 2016 zrealizowano następujące inwestycje:

- uporządkowanie przestrzeni publicznej poprzez remont chodników w miejscowościach Radoszewice, Lipnik, Ożegów, Siemkowice (w 2012 r.), Mokre (w 2014 r.), Delfina (2016 r.),
- przebudowa drogi powiatowej w Radoszewicach (w 2012 r.),
- przebudowa i modernizacja dróg dojazdowych do pól: Radoszewice – Żychty – Kociołek, Siemkowice – Poręby (w 2012 r.), Tądle – Radoszewice – Pieńki Laskowskie (w 2015 r.), Bugaj Radoszewicki – Laski (2016 r.),
- przebudowa dróg gminnych: Delfina – Glinianki, Bugaj Lipnicki (w 2012 r.), Lipnik – Podbór, Bugaj Radoszewicki, Borki, Zmyślona – Mierzanów, ul. Słomiana i Pasieka w Radoszewicach, Laski – Pieńki Laskowskie (w 2013 r.), Kolonia Lipnik – Mazaniec, Siemkowice – ul. Karczówki, Siemkowice – droga do piekarni, Radoszewice – Szewczyki (w 2014 r.).

5. Sfera środowiskowa

5.1 Charakterystyka przyrodnicza gminy

Gmina Siemkowice leży w zasięgu Kotliny Szczercowskiej wchodzącej w skład Niziny Południowo-Wielkopolskiej. Kotlinę Szczercowską tworzy równina o charakterze misy końcowej w stadiale Warty, wysłanej iłami wstęgowymi i płaskimi. Ograniczona jest wysoczyznami: Złoczewską od zachodu. Łaską od północy, Bełchatowską od wschodu i południa. Dnem kotliny płynie Warta i jej dopływ Widawka. Jest ona częściowo podmokła i zatorfiona. Obszar ten charakteryzuje się monotonnym krajobrazem, lekko falistej równiny polodowcowej, ponad którą miejscami wznoszą się wzgórza morenowe. Dolina rzeki Warty jest płaska i zabagniona.
Teren gminy znajduje się w strefie ekologicznego zagrożenia. Połowa gminy znajduje się w zasięgu leja depresyjnego od kopalni węgla brunatnego „Bełchatów - Szczerców".
Pod względem surowcowym gmina Siemkowice jest mało zasobna. Na terenie gminy nie ma żadnego złoża udokumentowanego lub zarejestrowanego, eksploatowanego na skalę przemysłową. Poza odkrywkami surowców okruchowych (piaski, żwiry), na obszarze gminy Siemkowice brak odsłonięć i eksploatacji innych surowców. Nie prowadzi się też prac poszukiwawczych. Wschodnia, niewielka część gminy należy do terenu górniczego „ Pole Szczerców".
Problemem gminy, wskazanym w gminnych raportach dotyczących gospodarki odpadami za ostanie lata, jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców, widoczna w liczbie zlikwidowanych, nielegalnych wysypisk.

Tabela 27. Liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk odpadów w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 roku.

Lp.	sołectwo	liczba mieszkańców	liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk odpadów	wskaźnik liczby zlikwidowanych nielegalnych wysypisk do liczby mieszkańców (%)
1	Borki	44	0	0
2	Delfina	173	2	1,2
3	Ignaców-Miętno	160	2	1,2
4	Katarzynopole	120	1	0,8
5	Kije	52	1	1,9
6	Kolonia Lipnik	231	3	1,3
7	Laski	146	1	0,7
8	Lipnik	625	4	0,6
9	Łukomierz	171	0	0
10	Mokre	161	1	0,6
11	Ożegów	612	8	1,3
12	Pieńki-Bugaj	85	0	0
13	Siemkowice	1 033	11	1,0
14	Radoszewice	980	5	0,5
15	Zmyślona	256	2	0,8
	razem	**4 849**	**41**	**0,8**

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

Najwięcej zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci było w sołectwie Siemkowice – aż 11 (tj. 26,8%), a następnie w sołectwie Ożegów – 8 (tj. 19,5%) i Radoszewice – 5 (tj. 12,2%). Przy wskaźniku zlikwidowanych nielegalnych wysypisk odpadów do liczby mieszkańców dla całej gminy Siemkowice na poziomie 0,8, największe jego przekroczenie występuje w sołectwie Kije – 1,9, Kolonia Lipnik i Ożegów – po 1,3, Delfina i Ignaców-Miętów – po 1,2 oraz Siemkowice – 1.

5.2 Stan wód

Gmina Siemkowice położona jest w dorzeczu Warty. Dolina rzeki Warty jest płaska i zabagniona. Wody podziemne związane są z czwartorzędowym poziomem wodonośnym. Kolektorem wód są piaski średnioziarniste. Przez teren gminy przepływają ponadto rzeki: Wierznica, Wierzejka oraz Wężnica. Na terenie gminy brak jest dużych zbiorników wodnych, zlokalizowanych jest jedynie kilka niewielkich zbiorników o charakterze stawów. Na terenie gminy istnieją mniej korzystne warunki wodne - występuje deficyt wody, daje się zauważyć zjawisko stepowienia gleby.

5.3 Stan powietrza

Gmina Siemkowice wraz z powiatem pajęczańskim, biorąc pod uwagę ochronę powietrza, znajduje się w strefie łódzkiej (PL 1002). W celu oceny jakości powietrza na terenie gminy posłużono się *Roczną oceną jakości powietrza dla województwa łódzkiego w 2015 roku.* Podobnie, jak w latach poprzednich, na terenie strefy łódzkiej zanotowano przekroczenia średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia w przypadku pyłu PM2,5 oraz PM10.

Program Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Siemkowice, przyjęty w 2016 roku wskazuje, że przekroczenia średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego stężenia pyłów mają charakter sezonowy i występują w okresie grzewczym. Z danych gminy, zawartych w PGN wynika, że największe, okresowe przekroczenia norm emisji występuje w obszarach, w których dominuje zabudowa jednorodzinna oraz zamieszkuje najwięcej mieszkańców, tj. w sołectwach Siemkowice, Radoszewice i Ożegów. W sołectwach tych zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej, które w części poddane zostały pracom termomodernizacyjnym. Niestety za działaniami tymi nie poszły działania związane z wymianą źródeł ciepła, dla których głównym źródłem pozyskiwania energii jest węgiel kamienny, miał, eko-groszek i drewno, a tylko w niewielkim stopniu olej grzewczy czy gaz. Ze względu na wspomniany wcześniej problem z liczbą zlikwidowanych dzikich wysypisk odpadów, nie można wykluczyć, że w okresie zimowym wiele odpadów pochodzących z gospodarstw domowych jest spalanych w przydomowych kotłowniach. W PGN zauważono, że na terenie gminy występują nieliczne instalacje związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii – są to instalacje solarne wykorzystywane do podgrzewania wody użytkowej.
Brak dróg na poziomie wojewódzkim i krajowym powoduje, ze w gminie nie występuje nadmierny problem z niską emisją związaną z transportem. Niemniej do atmosfery dostają się węglowodory pochodzące ze spalania paliw w samochodach osobowych, maszynach rolniczych i budowlanych, które – za danymi zawartymi w PGN – w ponad 80% zużywają olej napędowy, a w zaledwie 6% gaz płynny (LPG).

5.4 Lasy

W 2015 r. grunty leśne stanowiły 31,7 % powierzchni całej gminy. Jest to wartość wyższa niż w przypadku powiatu pajęczańskiego (26,4%) czy województwa łódzkiego (21,3%).Przeważają lasy iglaste, sosnowe. Kompleksy leśne występujące po obydwu stronach Warty to obszary chronionego krajobrazu, stanowiącego fragment międzyregionalnego systemu obszarów prawnie chronionych, związanych z biegiem rzeki Warty. Lasy skupione są głównie w rejonie południowo-wschodnim, południowym (rejon wsi Mokre), północnym (rejon wsi Kije i Delfina), a także na zachód od Siemkowic, gdzie znajduje się rezerwat leśny „Mokry Las" z wielogatunkowym drzewostanem i licznymi gatunkami roślin chronionych.

5.5 Walory przyrodnicze gminy

W systemie „Krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA” ponadlokalne walory przyrodnicze posiada zachodnia część gminy, położona nad Wartą w granicach Osjakowskiego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego.
Na terenie gminy Siemkowice zlokalizowany jest Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy ,,Osjakowski”. Zespół stanowi połączenie pomiędzy Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym i Parkiem Krajobrazowym Międzyrzecza Warty i Widawki. Teren zespołu stanowi cenną ostoję ptaków wodno-błotnych, występuje tu 230 gatunków ptaków, w tym lęgowiska 145 gatunków. Zróżnicowana jest także tutejsza szata roślinna – stwierdzono tu ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych (z czego około 100 gatunków zagrożonych) tworzących około 230 zbiorowisk roślinnych.
Gmina styka się również z obszarem Załęczańskiego Parku Krajobrazowego, a granica otuliny tego parku pokrywa się z południowo-zachodnią granicą gminy, zajmując tylko niewielki skrawek powierzchni gminy w rejonie wsi Mokre o powierzchni 40,48 ha.

6. Sfera techniczna

6.1 Budynki użyteczności publicznej

W gminie Siemkowice budynki użyteczności publiczne zlokalizowane są często w starych obiektach, wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych oraz termomodernizacyjnych. Stan obiektów użyteczności publicznej pokazuje tabela poniżej.

Tabela 28. Stan budynków użyteczności publicznej w gminie Siemkowice.

L.p.	Sołectwo	Obiekt	Stan techniczny	OZE/termomodernizacja
1	Siemkowice	Strażnica OSP oraz świetlica wiejska	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
2	Siemkowice	Świetlica wiejska	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
3	Siemkowice	Publiczna Szkoła Podstawowa w Siemkowicach	Dobry	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
4	Siemkowice	Publiczne Przedszkole w Siemkowicach	Dobry	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
5	Siemkowice	Gminny Ośrodek Zdrowia	Dobry	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
6	Siemkowice	Budynek weterynarii	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
7	Siemkowice	Budynek dworu obronnego	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
8	Siemkowice	Budynek Publicznej Biblioteki w Siemkowicach	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
9	Siemkowice	Budynek Urzędu Gminy w Siemkowicach	Bardzo dobry	Brak OZE
10	Ożegów	Budynek po byłej szkole podstawowej	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
11	Ożegów	Budynek Strażnicy OSP	Dobry	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
12	Zmyślona	Budynek po byłej szkole	Zły Wymaga	Brak OZE Wymaga

		podstawowej	rewitalizacji	termomodernizacji
13	Delfina	Budynek po byłej szkole podstawowej	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
14	Radoszewice	Budynek strażnicy OSP	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji
15	Radoszewice	Budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Radoszewicach	Bardzo dobry	Brak OZE
16	Lipnik	Budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipniku	Dobry	Wymaga termomodernizacji
17	Lipnik	Budynek Strażnicy OSP	Zły Wymaga rewitalizacji	Brak OZE Wymaga termomodernizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

Istotną kwestią są wskazane powyżej potrzeby termomodernizacyjne – izolacja termiczna budynków w ogromnej większości jest przestarzała i niewystarczająca. Taki stan doprowadza do wysokiego zużycia energii cieplnej, a co za tym idzie dużej emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery. Ponadto należy pamiętać, że poza szkodliwym wpływem na atmosferę brak odpowiedniego docieplenia budynków generuje wysokie koszty ich utrzymania, co znacznie obciąża budżety jednostek w nich umiejscowionych i jednocześnie przekłada się to niekorzystnie na kondycję finansową gminy.

Dzięki przeprowadzeniu niezbędnych prac termomodernizacyjnych zostanie obniżona emisja szkodliwych substancji tj. gazów i pyłów do atmosfery, a zarazem pozwoli to obniżenie kosztów związanych z utrzymaniem obiektów. Istotnym też elementem tego procesu jest poprawa warunków pracy i podniesienie komfortu osób tam przebywających.

Dodatkowym problemem jest przestarzały system instalacyjny, co również wpływa znacząco na zapotrzebowanie cieplne. Użytkowanie przestarzałego systemu powoduje zwiększenie zużycia energii. Taki stan również powoduje wysokie koszty, które niestety nie gwarantują odpowiedniego ogrzania pomieszczeń.

Tożsamy problem dotyczy budynków prywatnych, gospodarstw domowych. W tym przypadku często dochodzi również do zanieczyszczenia atmosfery gazami i pyłami pochodzącymi ze spalania niskiej jakości paliw bądź wręcz różnego rodzaju odpadów. Powyższa sytuacja jest skutkiem niskiej świadomości społecznej i niedostatecznej wiedzy w zakresie oszczędności energetycznych czy alternatywnych źródeł energii. Spalanie nieodpowiednich paliw, odpadów ma szkodliwy wpływ zarówno na atmosferę, jak i na zdrowie i życie. Niedostatki wiedzy wśród mieszkańców są przyczyną obaw przed modernizacją czy zmianą źródła ciepła, kojarzonymi ze znacznymi kosztami.

6.2 Budownictwo

Budownictwo zagrodowe i jednorodzinne to wiodąca forma zabudowy na terenie gminy. Stan techniczny budynków w dużej mierze zależy od roku budowy, technologii czy sposobu eksploatacji. Najstarsze budynki charakteryzują się murami wykonanymi z cegły wraz z drewnianymi stropami.

Nowo powstałe cechuje natomiast dobrze wykonana termoizolacja. Na terenie gminy przewagą są budynki starsze, w związku z tym jest duża możliwość redukcji zużycia energii cieplnej głównie poprzez przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych. Ocenia się, że w gminie występuje duży potencjał poprawy efektywności energetycznej w obszarze modernizacji zarówno budynków mieszkalnych jak i użyteczności publicznej.

6.3 Sieć wodociągowa

Na terenie gminy Siemkowice istnieje 5 ujęć wody (dwa ujęcia w Siemkowicach i trzy w Radoszewicach). W chwili obecnej zwodociągowane są prawie wszystkie wsie gminy Siemkowice, z wyjątkiem wsi Bugaj Radoszewicki oraz Tondle. Przyłącze lub możliwość przyłącza mają wszystkie nieruchomości w obrębie gminy. Jest to niewątpliwy atut gminy, jednakże należy zaznaczyć, iż część infrastruktury wodociągowej wymaga wymiany ze względu na zastosowanie w niej rur azbestowych. W kolejnych latach planuje się wymianę odcinków zbudowanych z tego materiału na obecnie używane i bezpieczne technologie. Ze względu na koszt przedsięwzięcia samorząd gminny będzie poszukiwał zewnętrznych źródeł finansowania.
Czynna sieć rozdzielcza ulega powolnemu wydłużaniu (od 110,8 km w 2009 r. do 115,8 km w 2015 r.). Zwiększeniu ulega również liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (od 1316 w 2009 r. do 1402 w 2015 r.). Liczbę osób korzystających z sieci wodociągowej w gminie Siemkowice przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w Gminie Siemkowice w latach 2009-2015.

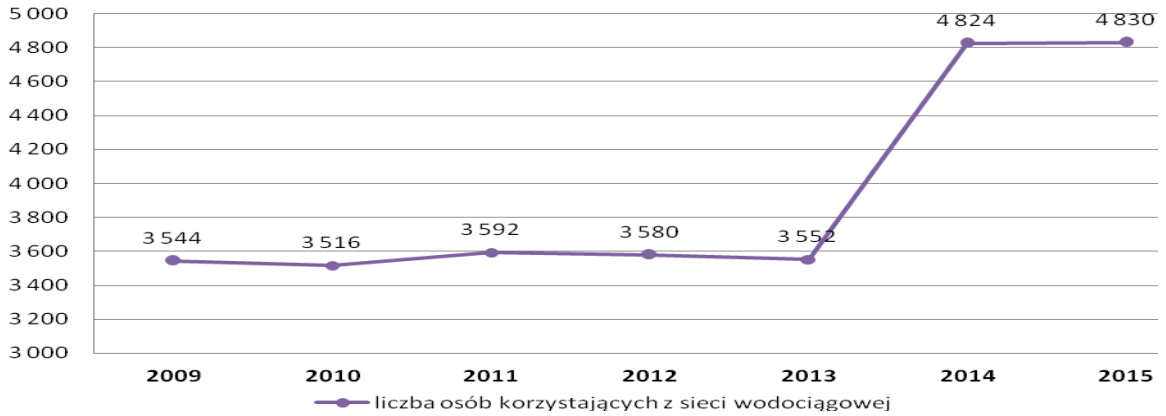

źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl (dostęp: 23.12.2016 r.)

Sieć wodociągowa jest obszarem inwestycji gminnych. W latach 2012-2016 dotyczyły one:

- rozbudowy wodociągu w Siemkowicach (ul. Ogrodowa) – 2012 r.
- wykonania wodociągu w miejscowości Tądle-Borki (2012 r.)
- budowy sieci wodociągowej w miejscowości Lipnik (2016 r.),
- modernizacji hydroforni w Siemkowicach i Radoszewicach oraz modernizacji hydroforni Olszynka (2016 r.)

6.4 Energetyka

W gminie przyjęto Plan Gospodarki Niskoemisyjnej. Dokument określa działania niezbędne do podjęcia w celu ograniczenia emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych. Opracowany dokument jest elementem realizacji polityki klimatycznej będącej jedną z podstawowych polityk horyzontalnych Unii Europejskiej jaką jest Zrównoważony Rozwój z poszanowaniem środowiska naturalnego. Realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) w gminie Siemkowice przyczyni się do zrealizowania, osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020, m.in. redukcji emisji gazów cieplarnianych, oraz zwiększenia udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych, a co za tym idzie poprawy jakości powietrza atmosferycznego.

6.5 Ciepłownictwo

Na terenie gminy nie funkcjonują zakłady produkujące ciepło, a tym samym nie występują jednostki zajmujące się dystrybucją ciepła. Wszystkie budynki mieszkalne, użyteczności publicznej i sfery gospodarczej zasilane są ze źródeł indywidualnych różnej postaci. W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej przeważają w znacznej części kotłownie węglowe. Natomiast przy szkołach w Siemkowicach, Radoszewicach i Lipniku wykorzystywany jest olej opałowy.
Głównym nośnikiem energii na terenie gminy Siemkowice jest zatem węgiel kamienny (dostarczający ok. 25 000 MWh/rok, co stanowi 74% całkowitej energii dla budynków jednorodzinnych). Olej opałowy dostarcza około 4 000 MWh/rok (11 %). Paliwem wspomagającym jest szeroko rozumiana biomasa, głównie drewno, które stanowi uzupełnienie węgla (dostarcza ok 5 000,00 MWh/rok, tj. 15% całkowitej energii).
Sektor domów jednorodzinnych jest największym pod względem zużycia energii. Obserwuje się częściową wymianę źródeł ciepła o większej sprawności i wyższej efektywności. Niestety często tego typu inwestycje nie wiąże się ze zmianą nośnika wykorzystywanego na potrzeby ogrzewania na bardziej ekologiczny. Dlatego działania promujące niskoemisyjne inwestycje i zachowania mieszkańców mogą mieć kluczowe znaczenie dla realizacji celów gminy w zakresie polityki energetycznej.
Gmina nie posiada sieci gazu przewodowego, zapotrzebowanie w gaz zaspokajane jest z butli lub zbiorników napełnianych w odpowiednich punktach.

II. PODSUMOWANIE DIAGNOZY I ZJAWISK KRYZYSOWYCH W GMINIE SIEMKOWICE

Zgodnie z definicją stanu kryzysowego, zawartą w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020, jest to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy i poszczególnych sołectw. Wskaźniki opisujące występowanie zjawisk kryzysowych w sołectwach gminy Siemkowice przedstawiono w tabelach poniżej, osobno wskaźniki dotyczące sfery społecznej oraz wskaźniki dotyczące pozostałych sfer.

1. Podsumowanie diagnozy sfery społecznej

W poniżej tabeli dokonano zestawienia negatywnych zjawisk występujących w sferze społecznej w gminie Siemkowice, w którym uwzględniono:

- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (seniorów) zamieszkujących poszczególne sołectwa,

- odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu występowania niepełnosprawności,
- odsetek rodzin objętych pomocą społeczną z tytułu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- odsetek osób objętych pomocą społeczną z tytułu występowania bezrobocia,
- odsetek przestępstw na mieszkańca,
- liczbę dzieci, dla których zabrakło miejsc w przedszkolach.

W tabeli zaznaczono sołectwa, w których zaobserwowano przekroczenie wartości średnich dla całej gminy lub w których wartość liczbowa stanowiła co najmniej połowę skali występowania zjawiska w gminie.

Tabela 29. Podsumowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej w gminie Siemkowice.

Lp.	sołectwo	Liczba mieszkańców	odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (%)	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby (%)	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania niepełnosprawności (%)	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (%)	odsetek osób objętych pomocą społeczną z powodu występowania bezrobocia (%)	odsetek przestępstw na mieszkańca (%)	liczba dzieci dla których zabrakło miejsc w przedszkolach
1	Borki	44	18,2	29,5	15,9	18,2	20,4	0	0
2	Delfina	173	20,8	5,9	2,3	2,3	1,7	2,3	0
3	Ignaców-Miętno	160	18,7	1,9	0	0	1,9	0	1
4	Katarzynopole	120	17,5	9,1	0	0	3,3	7,5	0
5	Kije	52	17,3	0	0	7,7	13,5	0	0
6	Kolonia Lipnik	231	20,3	8,2	4,7	1,7	3,0	0,4	1
7	Laski	146	20,5	3,4	0	0	3,4	0,7	0
8	Lipnik	625	18,1	4,5	2,2	2,2	0,6	1,0	0
9	Łukomierz	171	18,1	5,8	1,7	2,3	4,1	5,3	1
10	Mokre	161	18,6	0	0	0	0	1,2	0
11	Ożegów	612	21,1	7,0	4,6	1,3	5,6	1,6	2
12	Pieńki-Bugaj	85	18,8	8,2	0	3,5	0	2,3	0
13	Siemkowice	1 033	22,0	7,9	3,9	4,3	2,8	2,3	5
14	Radoszewice	980	17,4	4,8	2,9	2,1	1,0	0,9	0
15	Zmyślona	256	21,9	0	0	0	0	0,4	0
	razem	**4 849**	**19,7**	**5,7**	**2,8**	**2,4**	**2,0**	**1,6**	**10**

Źródło: opracowanie na podstawie danych urzędu Gminy w Siemkowicach

Sołectwem, w którym we wszystkich analizowanych obszarach zaobserwowano przekroczenie wartości średnich dla całej gminy lub w których wartość liczbowa stanowiła co najmniej połowę skali występowania zjawiska w gminie, są Siemkowice. W sołectwach: Borki, Kolonia Lipnik i Ożegów, w co najmniej 4 z 7 porównywanych obszarów zanotowano wartości wyższe od średniej dla całej gminy.

Wskazane wyżej dane dotyczące sfery społecznej, należy uzupełnić opiniami mieszkańców, wyrażanymi podczas konsultacji społecznych, w tym w ramach ankiet. Ich uczestnicy wśród najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy wskazywali:

- bezrobocie (40 osób, tj. 33% badanych),
- odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych poza gminę (28 osób, tj. 23%).

Są to dwie, najczęściej wskazywane przez mieszkańców kwestie. Są one spójne z danymi przytaczanymi w diagnozie. Bezrobocie należy do najważniejszych wyzwań związanych z ożywieniem społecznym i gospodarczym gminy – jest jego barierą, lecz zarazem zjawiskiem, które powinno być niwelowane w ramach działań rewitalizacyjnych. Rewitalizacja w Gminie Siemkowice powinna być zatem ukierunkowana na tworzenie przestrzeni, w której możliwe będzie rozwijanie już istniejącego potencjału gminy – tkwiącego przede wszystkim w sektorze pozarządowym oraz w sferze kulturalnej. Będzie to podstawa dla zmniejszania pozostałych negatywnych zjawisk, a zatem braku perspektyw rozwoju dla młodych osób i braku wystarczających środków w budżecie Gminy na organizację wydarzeń lokalnych.
Rozwój aktywności społecznej, wyrażający się m.in. w samoorganizacji społeczności lokalnej, w tym jej formalizowaniu w postaci organizacji pozarządowych budujących III sektor gminy, jest niezbędny, aby kompensować niedostatki w obszarach, w których nie wystarczają zasoby samorządu (przede wszystkim rozwój kapitału społecznego, kulturalnego i turystycznego Gminy). Istnieje zatem potrzeba zorganizowania przestrzeni dla mieszkańców Gminy, w której będą mieli okazję spędzać wspólnie czas, planować i podejmować inicjatywy lokalne i które będzie miejscem rozwoju ich liderskich kompetencji. Na skalę tego rodzaju potrzeb wskazuje również fakt, że co piąty uczestnik konsultacji ocenił bazę kulturalną Gminy jako niewystarczającą – a to ona zazwyczaj stanowi podstawę inicjatyw społecznych w małych społecznościach gminnych.

2. Podsumowanie diagnozy w pozostałych sferach

W poniżej tabeli dokonano zestawienia negatywnych zjawisk występujących w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej w gminie Siemkowice, w którym uwzględniono:

- odsetek zawieszonych lub zlikwidowanych podmiotów gospodarczych,
- stopę bezrobocia,
- odsetek zlikwidowanych, nielegalnych wysypisk odpadów,
- liczbę budynków użyteczności publicznej w złym stanie technicznym.

W tabeli zaznaczono sołectwa, w których zaobserwowano przekroczenie wartości średnich dla całej gminy lub w których wartość liczbowa stanowiła co najmniej połowę skali występowania zjawiska w gminie.

Tabela 30. Podsumowanie negatywnych zjawisk w pozostałych sferach gminy Siemkowice.

Lp.	sołectwo	Liczba mieszkańców	odsetek zawieszonych lub wykreślonych podmiotów gospodarczych do liczby mieszkańców (%)	stopa bezrobocia (%)	wskaźnik zlikwidowanych nielegalnych wysypisk do liczby mieszkańców (%)	liczba budynków użyteczności publicznej w złym stanie technicznym
1	Borki	44	0	2,3	0	-
2	Delfina	173	0	4,0	1,2	1
3	Ignaców-Miętno	160	0,6	1,3	1,2	-
4	Katarzynopole	120	0	1,7	0,8	-
5	Kije	52	0	3,8	1,9	-
6	Kolonia Lipnik	231	0	1,7	1,3	-
7	Laski	146	0	1,4	0,7	-
8	Lipnik	625	0,6	1,9	0,6	1
9	Łukomierz	171	0,6	1,8	0	-
10	Mokre	161	0	2,5	0,6	-
11	Ożegów	612	0,2	3,8	1,3	1
12	Pieńki-Bugaj	85	0	2,4	0	-
13	Siemkowice	1 033	1,0	4,4	1,0	5
14	Radoszewice	980	0,4	2,1	0,5	1
15	Zmyślona	256	0,4	3,5	0,8	1
	razem	**4 849**	**0,4**	**2,9**	**0,8**	**10**

Źródło: opracowanie na podstawie danych urzędu Gminy w Siemkowicach

Sołectwem, w którym we wszystkich analizowanych obszarach zaobserwowano przekroczenie wartości średnich dla całej gminy lub w których wartość liczbowa stanowiła co najmniej połowę skali występowania zjawiska w gminie, ponownie są Siemkowice. W żadnym z badanych sołectw sołectwach nie stwierdzono przekroczenia wskaźników w co najmniej 3 z 4 badanych obszarów. W sołectwach: Delfina, Ignaców-Miętno, Kije, Ożegów i Zmyślona w 2 z 4 porównywanych obszarów zanotowano wartości wyższe od średniej dla całej gminy.

Podobnie, jak w przypadku podsumowania sfery społecznej, dane dotyczące pozostałych sfer należy uzupełnić opiniami mieszkańców, wyrażanymi podczas konsultacji społecznych.

Mieszkańcy, w toku konsultacji społecznych, wskazali na dwa najważniejsze zjawiska niekorzystnie wpływające na sferę gospodarczą:

- niewykorzystanie potencjału turystycznego gminy (wskazywane przez 46 uczestników badania ankietowego, tj. 38%),
- niewystarczająca promocja gminy (wskazywana przez 39 osób, tj. 32%).

W konsultacjach pojawił się wątek potencjału turystycznego gminy jako obszaru, który niesie ze sobą – obecnie niewykorzystywane – możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego. Zarówno uczestnicy konsultacji, jak i dane, wskazują, że jest to jeden z najbardziej zaniedbanych punktów na gospodarczej mapie gminy, co znacząco obniża jej szanse rozwojowe. Składa się na to kilka czynników. Dziewiętnastu uczestników badania ankietowego (tj. 16%) wskazało na słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową (co zarazem obniża jakość życia w gminie dala samych jej mieszkańców). Dominujące branże lokalnej gospodarki nie odpowiadają wizji rozwoju gminy, kreowanej zarówno przez jej mieszkańców, jak i władze. To, czego obecnie brakuje, to rozwinięcie sektora usług, w tym usług okołoturystycznych oraz lepsza promocja gminy.
Mieszkańcy gminy w zdecydowanej większości uważają zarazem, że jednym z najważniejszych narzędzi rozwoju gospodarczego gminy powinno być wsparcie dla osób zainteresowanych tworzeniem własnej działalności gospodarczej (np. w postaci doradztwa, szkoleń czy wsparcia finansowego). Opinię taką wyraziły 54 osoby ankietowane(tj. 45%). Taki kierunek działań wydaje się być adekwatny wobec wyzwań związanych z rozwojem usług noclegowych, gastronomicznych, które na terenach wiejskich z powodzeniem mogą być zapewniane przez rodzinne gospodarstwa agroturystyczne. Działania rewitalizacyjne powinny być zatem ukierunkowane na stworzenie w Gminie Siemkowice zaplecza dla rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców, szczególnie osób w wieku 18-29 lat, o niskim wykształceniu, prowadzących lub zamieszkujących w indywidualnych gospodarstwach wiejskich, jako elementu ich aktywizacji zawodowej, ale również – rozwoju potencjału gospodarczego gminy, np. w obszarze usług turystycznych i okołoturystycznych.

W kontekście negatywnych zjawisk dotyczących sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, mieszkańcy wskazali przede wszystkim na:

- zły stan zabytków (39 osób ankietowanych, tj. 32%),
- niską estetykę przestrzeni publicznych, zwłaszcza centrów miejscowości (21 osób, tj. 18%),
- słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną, rekreacyjną i sportową (19 osób, tj. 16%),
- niewystarczające zasoby mieszkaniowe, w tym mieszkania socjalne (15 osób, tj. 12%),
- niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną: drogi, parkingi, chodniki, oświetlenie (15 osób, tj. 12%).

Świadczy to o słabościach sfery przestrzenno-funkcjonalnej gminy Siemkowice, które negatywnie wpływają tak na wykorzystywanie jej potencjału gospodarczego i turystycznego, jak i na codzienne życie mieszkańców gminy. Niedostatecznie rozwinięty potencjał kulturowy gminy oznacza brak możliwości wzmacniania gospodarki gminy np. w ramach branży turystycznej, która jest perspektywiczna. Mieszkańcy gminy biorący udział w konsultacjach społecznych wskazali miejsca, które, obecnie zdegradowane, mogłyby pełnić nowe funkcje:

- budynek po szkole podstawowej w Ożegowie i plac wokół niego (20 osób, tj. 17% ankietowanych),
- budynek po szkole podstawowej z Delfinie (16 osób, tj. 13% ankietowanych),
- budynek po szkole podstawowej w Zmyślonej (19 osób, tj. 16% ankietowanych),
- dworek obronny w Siemkowicach wraz z otaczającym parkiem oraz okoliczne stawy i tereny zielone (45 osób, tj 36% ankietowanych).

Jeśli chodzi o działania, które powinny być podjęte w celu ograniczenia wskazanych wyżej negatywnych zjawisk, to najczęściej osoby uczestniczące w konsultacjach społecznych wskazywały na konieczność:

- remontów, restauracji zabytków (30 osób, tj. 25%),
- rozbudowy/modernizacji świetlic wiejskich i poprawy jakości ich wyposażenia (21 osób, tj. 17%),
- zagospodarowania przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp. (20 osób, tj. 16%),
- rozbudowy/modernizacji infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej (17 osób, tj. 14%).

Są to propozycje spójne ze zgłaszanymi przez mieszkańców problemami sfery przestrzenno-funkcjonalnej, a zarazem powiązane z problemami z innych sfer, jak sfera społeczna i gospodarcza. Bez zadbania o potencjał turystyczny gminy (renowacja zabytków, estetyka przestrzeni publicznych, infrastruktura) nie ma możliwości rozwoju gospodarczego zgodnego ze Strategią Rozwoju Gminy, czyli w kierunku branży turystycznej i okołoturystycznej. Powoduje to przede wszystkim odpływ młodych, dobrze wykształconych mieszkańców Gminy, którzy nie widzą możliwości podjęcia zatrudnienia. Natomiast, z drugiej strony, dla osób w wieku 18-29 lat o niskich kwalifikacjach i niewielkim doświadczeniu zawodowym lub wręcz braku takiego wykształcenia powoduje stagnacje i brak perspektyw, ograniczających się wyłącznie do możliwości prowadzenia indywidualnego gospodarstwa domowego,. Niedostatki sfery przestrzenno-funkcjonalnej, stanowiące barierę rozwoju gospodarczego gminy, bezpośrednio obniżają także jakość życia jej mieszkańców. Oznaczają bowiem niewystarczające możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego w przestrzeni publicznej, zbyt mało miejsc dla wspólnych spotkań, ograniczoną ofertę sportową i rekreacyjną, dostępną dla wszystkich mieszkańców gminy niezależnie od poziomu dochodów.

Jak widać, mieszkańcy widzą potrzebę inwestowania przede wszystkim w potencjał turystyczny gminy (zarówno poprzez dedykowane mu inwestycje w infrastrukturę turystyczną i usługi okołoturystyczne, jak i inwestycje przyczyniające się do poprawy ogólnej jakości życia w gminie – infrastruktura sportowa, zadbanie o przestrzeń publiczną i miejsca spotkań dla mieszkańców). Z ich punktu widzenia istotne jest, aby modernizacji uległy te miejsca w gminie, które mają znaczenie z punktu widzenia rozwoju aktywności społecznej i atrakcyjności kulturowo-turystycznej gminy.

Zarówno samorząd gminny, jak i mieszkańcy gminy Siemkowice podkreślają, że walory przyrodnicze to zasoby, na których można budować jej atrakcyjność turystyczną. Walory te są dobrze rozpoznane, część z nich została już wykorzystana np. w formie wyznaczenia szlaków turystycznych, o których wspomniano przy okazji analizy sfery gospodarczej gminy i jej potencjału turystycznego.

Jednocześnie mieszkańcy bardzo dobrze oceniają stan środowiska naturalnego gminy – w trakcie konsultacji społecznych nikt nie zgłosił, że dostrzega problemy związane z jego zanieczyszczeniem.

3. Pogłębiona diagnoza w zakresie obszarów, w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych

Na podstawie danych zebranych w trakcie diagnozy, uwzględniających zarówno obiektywne wskaźniki jakości życia w Gminie Siemkowice w różnych sferach, jak i subiektywne opinie mieszkańców na ten temat, wyznaczono zasięgi przestrzenne obszarów zdegradowanych – sołectwo Siemkowice.

Ryc. 3. Obszar zdegradowany Gminy Siemkowice – sołectwo Siemkowice.

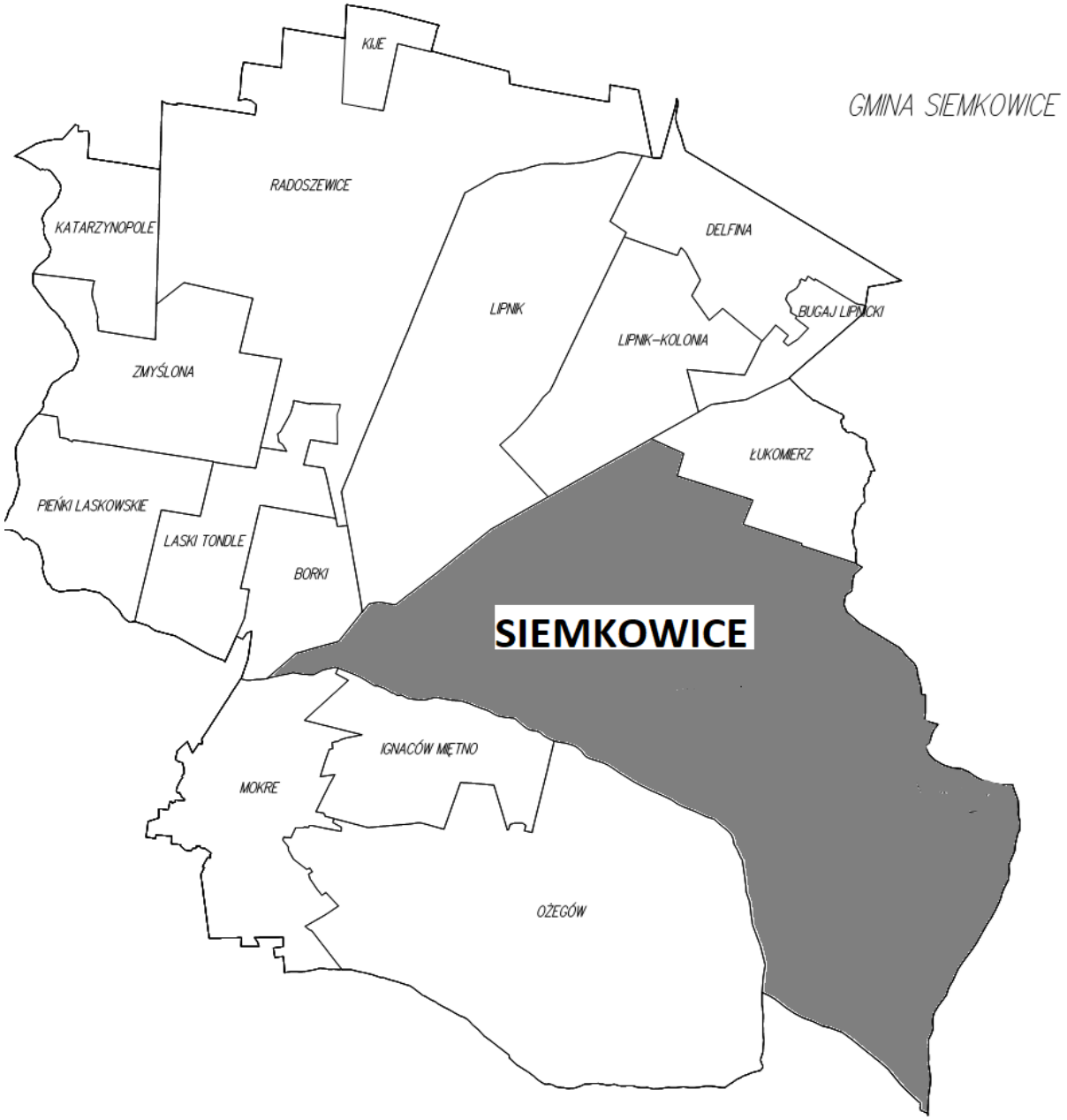

źródło: opracowanie własne

Sołectwo Siemkowice, zamieszkałe przez 1 033 osoby, jest siedzibą władz gminy Siemkowice oraz siedzibą najważniejszych instytucji publicznych w gminie – przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum oraz biblioteki, pełniącej także funkcję ośrodka kultury.

Zdecydowana większość mieszkańców sołectwa zamieszkuje w miejscowości Siemkowice – 740 osób (71,6 % mieszkańców sołectwa), natomiast pozostali mieszkańcy zamieszkują miejscowość Marchewki – 293 osoby (28,4 % mieszkańców sołectwa). Sołectwo Siemkowice zamieszkuje nieznacznie więcej kobiet (50,7%) niż mężczyzn (49,3%) i wg danych GUS tendencja ta nie zmienia się od 2011 roku. Uwzględniając podział mieszkańców sołectwa ze względy na wiek produkcyjny, aż 22% mieszańców sołectwa jest w wieku poprodukcyjnym, 64% mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, a niespełna 14% to osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Wysoka liczba osób w wieku poprodukcyjnym (seniorów) wskazuje na problem starzenia się mieszkańców sołectwa Siemkowice – 228 z 1033 mieszkańców sołectwa to osoby wymagające większego zainteresowania i większych nakładów na szeroko rozumianą opiekę i organizację czasu wolnego. Wśród seniorów zdecydowanie więcej jest kobiet (63%) niż mężczyzn (37%), a przyczynę tej różnicy widać w danych GUS dotyczących zgonów – w grupie osób w wieku poprodukcyjnym śmiertelność mężczyzn jest zdecydowanie wyższa niż kobiet (blisko 56% do 44%). Z liczby 228 seniorów, aż 171 zamieszkuje miejscowość Siemkowice, a tylko 57 miejscowość Marchewki. Problemem zgłaszanym w konsultacjach społecznych w tej grupie wiekowej, była oferta spędzania czasu wolnego przez seniorów oraz opieka nad osobami w podeszłym wieku z problemami zdrowotnymi. W gminie Siemkowice działa klub seniora, współpracujący z Biblioteką w Siemkowicach. Na ponad 40 osób uczestniczących w zajęciach organizowanych dla seniorów, 30 pochodzi z miejscowości Siemkowice. Z kolei ze 171 seniorów zamieszkujących miejscowość Siemkowice, tylko 6 osób objętych jest usługami opiekuńczymi.

W grupie osób w wieku produkcyjnym, w sołectwie Siemkowice zdecydowanie dominują mężczyźni – jest ich nieco ponad 61%. Jest to trend odwrotny do obserwowanego w całej gminie, gdzie zgodnie z danymi GUS, 66,9% wszystkich pracujących to kobiety. Wyjaśnieniem tej różnicy jest zdecydowanie wyższa mobilność kobiet, które wg danych GUS aż w 64% deklarują pracę poza sołectwem Siemkowice. Jednocześnie u mężczyzn w wieku produkcyjnym, zgodnie z danymi GUS, zdecydowanie częściej występują choroby uznawane za cywilizacyjne – choroby układu krążenia, nowotwory zaburzenia psychiczne. Problemem zgłaszanym w konsultacjach społecznych był problem ze znalezieniem pracy oraz nieodpowiednie kwalifikacje do podjęcia pracy. Jest to związane ze strukturą zawodową mieszkańców całej gminy, gdzie ponad 52% aktywnych zawodowo osób pracuje w rolnictwie, a tylko ok. 8% w sektorze usług. W sołectwie Siemkowice liczba miejsc pracy w rolnictwie jest ograniczona, a pozostałe sektory gospodarki nie są w stanie wchłonąć wszystkich mieszkańców w wieku produkcyjnym.

W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym (do 16 roku życia) liczba kobiet i mężczyzn nieznacznie różni się na korzyć mężczyzn – jest ich 51%. Problemem zgłaszanym w konsultacjach, dotyczącym tej grupy mieszkańców (dzieci i młodzieży) jest jakość kształcenia i dostęp do oferty kulturalno-oświatowej. Wg danych Urzędu Gminy, 14 dzieci ze szkół podstawowych i 6 gimnazjalistów mieszkających w sołectwie Siemkowice uczestniczyło w ostatnim roku szkolnym w zajęciach rewalidacyjnych i wyrównawczych, 55 gimnazjalistów przygotowujących się do egzaminów

korzystało z zajęć dodatkowych, 37 uczniów szkół podstawowych i 33 gimnazjalistów uczestniczyło w szkolnych kołach zainteresowań. Jednocześnie przypomnieć należy, że dla 5 dzieci z sołectwa Siemkowice, zabrakło miejsc w przedszkolu.

Pomocą społeczną na koniec 2016 roku w sołectwie Siemkowice objętych było 65 rodzin, w których znajdowało się łącznie 197 osób. Wśród nich:

- 27 rodzin , tj. 82 osoby, korzysta z pomocy społecznej z tytułu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 19 rodzin, tj. 41 osób, korzysta z pomocy społecznej z tytułu występowania niepełnosprawności,
- 11 rodzin, tj. 45 osób, korzysta z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- 10 rodzin, tj. 29 osób, korzysta z pomocy społecznej z tytułu występowania bezrobocia.

W tych kategoriach korzystających z pomocy społecznej, zdecydowana większość tych rodzin (aż 57) zamieszkuje miejscowość Siemkowice, odpowiednio:

- 24 rodziny (70 osób) korzysta z pomocy z tytułu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 16 rodzin (31 osób) korzysta z pomocy społecznej z tytuły występowania niepełnosprawności,
- 10 rodzin (37 osób) korzysta z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- 7 rodzin (23 osoby) korzysta z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

Problemem, którego koncentracja także występuje w miejscowości Siemkowice jest bezrobocie – z 45 osób zarejestrowanych jako bezrobocie w sołectwie, aż 38 to mieszkańcy Siemkowic. Z tych 38 osób bezrobotnych prawie połowa, tj. 17 osób znajduje się w wieku poniżej 29 lat, a blisko 1/3, tj. 10 osób to osoby długotrwale bezrobotne i bez prawa do zasiłku – osoby te i ich rodziny korzystają z pomocy społecznej z tytułu występowania bezrobocia.

Z 24 przestępstw zgłoszonych na Policję w sołectwie Siemkowice, aż 21 przypada na miejscowość Siemkowice. W oparciu o średnie wartości dla gminy Siemkowice podawane przez GUS można przyjąć, że ponad połowa z nich to przestępstwa drogowe, a 1/3 dotyczy przestępstw przeciwko mieniu. Jednocześnie, w Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa, w której ujmowane są subiektywne odczucia (i zgłoszenia) mieszkańców dotyczące bezpieczeństwa, w sołectwie Siemkowice wskazana jest miejscowość Siemkowice jako szczególnie narażona na występowanie kolizji drogowych (centrum miejscowości, w której krzyżują się główne drogi gminne i powiatowe) oraz akty wandalizmu i zakłócania porządku publicznego, występujące w okolicy punktów sprzedaży alkoholu. Informacje pochodzące od mieszkańców wskazują także na niewłaściwy stan infrastruktury drogowej, która jest przyczyną wypadków i zagrożeń w ruchu drogowym – odpowiednio w 4 przypadkach w miejscowości Siemkowice i 2 przypadkach w miejscowości Marchewki.

Według danych GUS dla całej gminy Siemkowice i szacunków dla sołectwa Siemkowice, zaledwie ok. 10% mieszkańców posiada wykształcenie wyższe, a niespełna 27% - wykształcenie średnie. Prawie 40% mieszkańców sołectwa posiada wykształcenie gimnazjalne lub podstawowe, a nieco ponad 2% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. Dla porównania, wykształceniem wyższym w województwie łódzkim legitymuje się blisko 17%

mieszkańców, a edukacji na poziomie podstawowym nie ukończyło w województwie łódzkim 1,4% mieszkańców.

Problemem sołectwa Siemkowice, wskazanym w konsultacjach społecznych, jak i pośrednio wynikającym z przeprowadzonej diagnozy społecznej, jest brak gminnego centrum kultury. Jego funkcję sprawuje gminna biblioteka z siedzibą w Siemkowicach, która ze względu na bardzo ograniczone warunki lokalowe nie do końca wywiązuje się z tej roli. Biblioteka aktualnie współpracuje tylko z przedszkolem w Siemkowicach oraz punktem przedszkolnym w Radoszewicach oraz w ograniczonym zakresie z klasami I – III Szkoły Podstawowej w Radoszewicach. Nie prowadzi wspólnych zajęć ze Szkołą Podstawową w Siemkowicach oraz nie prowadzi stałych zajęć dla dzieci i młodzieży w wieku powyżej 10 lat (od klasy IV wzwyż). Jednocześnie okolicznościowe akcje i wydarzenia kulturalne organizowane przez Bibliotekę w Siemkowicach, np.: konkursy na kartkę świąteczną, czy narodowe czytanie, skupiają jednorazowo ponad 60 uczestników, w większość z samych tylko Siemkowic. Inne, okolicznościowe wydarzenia organizowane sporadycznie przez Bibliotekę np. zajęcia dla pasjonatów historii, spotkania nt. bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, czy szkolenia, ze względu na ograniczone warunki lokalowe, skupiają nie więcej niż 20 osób. Biblioteka prowadzi też zajęcia oraz publikuje pozycje związane z regionem, w ramach akcji „Nasza Mała Ojczyzna" – organizuje spotkania nt. historii regionu, zbiera informacje prasowe o regionie, prowadzi spis wydarzeń i osiągnieć mieszkańców oraz jest redakcją lokalnego wydawnictwa „Siemkowice – bogactwo historii, miejsca i ludzi".

4. Wyznaczenie zdegradowanych obszarów gminy Siemkowice wymagających rewitalizacji

Podstawowym czynnikiem, warunkującym efektywne przeprowadzenie procesu rewitalizacji, jest odpowiednie wyznaczenie obszarów, koncentrujących negatywne zjawiska kryzysowe i skupienie na nich działań we wszystkich sferach powodujących ich stopniową degradację. Zgodnie z Wytycznymi, rewitalizacja, jest to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

4.1 Obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji, zgodnie z Wytycznymi, to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej, na którym współwystępują negatywne zjawiska w innych sferach i z uwagi na istotne znaczenie dla

rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Na problemy sfery społecznej w sołectwie Siemkowice, wskazane w pogłębionej diagnozie społecznej, tj.:

- starzenie się społeczeństwa, w tym wysoka liczba seniorów,
- niedostosowanie wykształcenia i kompetencjizawowodwych do potrzeb rynku pracy,
- wysoka liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej,
- ograniczony dostęp do infrastruktury kultury i oświaty dla dzieci i młodzieży,

nakładają się problemy w innych sferach, opisane we wcześniejszej diagnozie dla całej gminy:

- gospodarczej – stosunkowo duża liczba zlikwidowanych przedsiębiorstw lub przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność oraz stopa bezrobocia,
- środowiskowej – liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk odpadów,
- technicznej – duża liczba obiektów użyteczności publicznej z złym i bardzo złym stanie technicznym, wymagających działań rewitalizacyjnych i modernizacyjnych.

Na tej podstawie należy wskazać miejscowość Siemkowice za obszar rewitalizacji.

Rys. 4. Obszar rewitalizacji w miejscowości Siemkowice – miejscowość Siemkowice.

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportalu

4.2 Uzasadnienie wskazania obszaru rewitalizacji

Tabela 31. Powierzchnia gruntów, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz innych zjawisk kryzysowych.

Sołectwo	Powierzchnia (w ha)
Siemkowice	381,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportalu

Powierzchnia tego obszaru to 381,5 ha co, wobec 9 998 ha łącznej powierzchni Gminy stanowi 3,82 % powierzchni gminy.

Tabela 32. Liczba mieszkańców obszarów, w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz innych zjawisk kryzysowych.

Sołectwo	Liczba ludności
Siemkowice	740

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

Na tak wyznaczonym obszarach koncentracji negatywnych zjawisk zamieszkuje łącznie 740 osób, co wobec 4 849 mieszkańców całej gminy stanowi 15,3 % mieszkańców gminy.

Wskazany obszar rewitalizacji spełniają kryteria koncentracji przestrzennej – nie więcej niż 20% powierzchni gminy i liczby ludności – nie więcej niż 30% wszystkich mieszkańców gminy. Jednocześnie obszar rewitalizacji – miejscowość Siemkowice posiada największy potencjał rozwojowy, tzn.:

- jest siedzibą władz gminy i najważniejszych instytucji publicznych – obiektów edukacyjnych, oświatowych, społecznych, zdrowotnych i usługowych,
- koncentruje działalność obywatelską (organizacje pozarządowe i nieformalne grupy mieszkańców) oraz kulturową (siedziba Biblioteki, pełniącej funkcje domu kultury),
- cechuje się największą liczbą przedsiębiorczych mieszkańców,
- jest najlepiej skomunikowana z ościennymi gminami i miastami.

III. SKALA I POTRZEBY REWITALIZACYJNE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

1. Założenia w zakresie efektywności programu rewitalizacji gminy Siemkowice

Wskazany obszar do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi, jest istotny z punktu widzenia całej gminy – miejscowość Siemkowice jest siedzibą władz gminy, zlokalizowane są tutaj wszystkie najważniejsze dla sprawnego funkcjonowania gminy instytucje publiczne. Działania rewitalizacyjne podejmowane dla tego obszaru wpłyną trwale na rozwój społeczny i ekonomiczny wyznaczonego obszaru zdegradowanego Gminy Siemkowice. Stworzone warunki rozwoju społeczno-gospodarczego wpłynęły na wzrost poziomu zaufania społecznego, zaangażowanie lokalnej społeczności w sprawy dotyczące obszaru zdegradowanego i jego mieszkańców oraz zapoczątkowanie i utrzymanie tendencji do stałego osiedlania się na terenie tych obszarów. Utworzenie trwałych miejsc pracy motywuje do podejmowania aktywności społeczno-zawodowej osób pozostających bez pracy, z wykorzystaniem warunków podnoszenia kompetencji społecznych i zawodowych oraz wykształcenia w ramach wysokiej jakości usług świadczonych w ramach nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej i społecznej. Wszyscy mieszkańcy obszarów wyznaczonych, jako zdegradowane, mają zapewniony dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych, zwiększając i podnosząc poziom samodzielności, bez potrzeby korzystania ze wsparcia zewnętrznego. Aktywność mieszkańców obszarów rewitalizacji w zakresie podstawowych potrzeb życiowych przekłada się na uczestnictwo i aktywność w obszarze kultury przy wykorzystaniu potencjału historycznego, krajobrazowego i infrastrukturalnego Gminy. Ład przestrzenny i środowiskowy jest wizytówką wyznaczonego terenu zdegradowanego Gminy, jako miejsca przyjaznego mieszkańcom, wpływając na rozwój gospodarczy tego obszaru w zakresie turystyki.

CELE PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SIEMKOWICE NA LATA 2017-2020

Cele Programu Rewitalizacji Gminy Siemkowice:

1. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób zamieszkujących obszar rewitalizacji.
2. Zwiększenie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji.
3. Rozwój społeczno – gospodarczy obszaru rewitalizacji.

W oparciu o powyższe cele operacyjne, we współpracy z interesariuszami, w tym w szczególności uwzględniając wyniki spotkań konsultacyjnych, określone zostały następujące kierunki działań:

1. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, w tym przede wszystkim seniorów oraz osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności i braku pracy, poprzez działania aktywizujące społecznie i zawodowo.

Kierunki działań:

- zapewnienie wysokiej jakości usług wspierających i wspomagających dla osób korzystających z pomocy społecznej,
- zapewnienie wysokiej jakości usług wspierających i wspomagających dla osób starszych i niesamodzielnych,
- tworzenie warunków do uzupełnienia lub podnoszenia wykształcenia dla osób pozostających bez zatrudnienia,
- wspieranie przedsiębiorczości społecznej, integracji i reintegracji zawodowej.

2. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez organizowanie wysokiej jakości usług kulturalnych, oświatowych i edukacyjnych.

Kierunki działań:

- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług kulturalnych i oświatowych mieszkańców,
- zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych, przeciwdziałających wczesnemu kończeniu edukacji oraz sprzyjających podnoszeniu poziomu wykształcenia

3. Rozwój społeczno – gospodarczy obszaru rewitalizacji poprzez wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej i stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, opartego na potencjale historycznym, krajobrazowym i środowiskowym.

Kierunki działań:

- renowacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej zmierzająca do przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społeczno-gospodarczych,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej funkcjonalnie powiązanej z obiektami użyteczności publicznej poddawanymi rewitalizacji, w tym rewaloryzacja terenów rekreacyjnych i atrakcyjnych historycznie, krajobrazowo i kulturowo,
- promowanie i wykorzystanie walorów historycznych, krajobrazowych i środowiskowych dla rozwoju gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki,
- tworzenie warunków do pracy w ramach indywidualnej działalności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia trwałych miejsc pracy.

2. Wizja obszaru po realizacji działań rewitalizacyjnych

Miejscowość Siemkowice po rewitalizacji jest przestrzenią przyjazną dla rozwoju społecznego i kulturowego oraz gospodarczego.

Osoby, które kiedyś korzystały z pomocy społecznej, teraz mają możliwość aktywnego włączenia się w życie Siemkowic. Seniorzy aktywnie spędzają swój czas, wykorzystując go zarówno na realizację swoich pasji, jak i na dbanie o swoje zdrowie. Dzieci i młodzież korzystają z zajęć edukacyjnych i oświatowych, a osoby wchodzące na rynek pracy mają możliwość zdobywania doświadczenia. Dorośli i pracujący mieszkańcy Siemkowic są aktywni na lokalnym i regionalnym rynku pracy i wiedzą, jak reagować na zachodzące na nim zmiany.

Siemkowice są kompleksowym ośrodkiem wspierania rozwoju kulturalnego, oświatowego i edukacyjnego. Poprzez kompleksową rewitalizację dworku obronnego wraz z parkiem i okolicznymi stawami i terenami zielonymi, Siemkowice uzyskały centrum zarządzana swoim potencjałem rozwojowym oraz stały się atrakcyjnym i estetycznie miejscem zarówno dla mieszkańców, jak i dla turystów. Dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Siemkowice mają lepsze zaplecze infrastrukturalne dla realizacji wydarzeń kulturalnych i oświatowych o randze lokalnej i ponadlokalnej.

3. Lista głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę dla całej Gminy Siemkowice oraz diagnozę pogłębioną dla dwóch wskazanych obszaru rewitalizacji, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami gminy, wskazano następujące podstawowe projekty rewitalizacyjne.

1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów rewitalizacji.
2. Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów rewitalizacji.
3. Aktywizacja edukacyjna mieszkańców obszarów rewitalizacji.
4. Przebudowa zabytkowego budynku dworu obronnego w Siemkowicach, z przywróceniem funkcji domu kultury wraz z zagospodarowaniem jego bezpośredniego otoczenia (wyspy).

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne to działania, bez których nie będzie możliwe osiągnięcie założonych celów rewitalizacji i wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Poniżej przedstawiono karty informacyjne podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	AKTYWIZACJA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW REWITALIZACJI
Opis szczegółowy projektu	Projekt zakłada realizację następujących działań: 1. Doradztwo dla osób bezrobotnych oraz korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, zamieszkujących obszar rewitalizacji. Działanie skierowane jest do osób bezrobotnych oraz osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w celu ich aktywizacji zawodowej i ekonomicznego usamodzielnienia. 2. Doradztwo dla osób z obszaru rewitalizacji w zakresie rozwoju działalności rolniczej i przetwórczej, opartej o nowoczesne technologie. Działanie skierowane do osób zamieszkujących obszar rewitalizacji i obejmujące doradztwo w zakresie aktywnego wykorzystania potencjału indywidualnych gospodarstw rolnych. 3. Doradztwo dla przedsiębiorców i osób zainteresowanych uruchomieniem działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji w oparciu o lokalne potencjały. Działanie skierowane do przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji oraz osób zainteresowanych uruchomieniem działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji w powiązaniu z lokalnymi zasobami przyrodniczymi i kulturowymi.
Cele	**społeczne:** • organizowanie warsztatów kompetencji społecznych, • organizowanie szkoleń zawodowych, • zwiększenie wymiaru pracy środowiskowej, • coaching, • edukację w zakresie działalności eko-rolniczej.
	gospodarcze: • tworzenie grup producenckich, • udzielanie informacji w zakresie możliwości pozyskania wsparcia finansowego na rozwój nowoczesnego gospodarstwa i działalności przetwórczej, • udzielanie informacji w zakresie możliwości pozyskania i wykorzystania zwrotnych instrumentów finansowych służących rozwojowi nowoczesnych gospodarstw rolnych, • podejmowanie i rozwijanie działalności w zakresie agroturystyki, • wsparcie lokalnych przedsiębiorców w zakresie rozwoju działalności gospodarczej pod kątem tworzenia warunków do rozwoju turystyki, • promocja obszarów posiadających walory turystycznie, • umożliwienie prowadzenia lub uruchomienia działalności gospodarczej z wykorzystaniem potencjału obiektów kultury, • wsparcie dla podmiotów i osób zainteresowanych wyznaczeniem i obsługą tras oraz atrakcji turystycznych.

Lokalizacja	miejscowość Siemkowice – obszar rewitalizacji	
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji	
Partnerstwo	-	
Produkty	-	
Rezultaty	• wsparcie działaniami doradczymi 15 osób z obszaru rewitalizacji zarejestrowanych w PUP lub korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia, • wsparcie działaniami doradczymi 10 osób zainteresowanych rozwojem działalności rolniczej lub przetwórczej z obszaru rewitalizacji, • wsparcie działaniami doradczymi 5 przedsiębiorców z obszaru rewitalizacji.	
Koszt całkowity (brutto PLN)	700.000,00 zł	
1) z funduszy UE łącznie w tym	595.000,00 zł	
a. RPO WŁ	EFS	595.000,00 zł
	EFRR	-
b. KPO	-	
2) środki budżetu państwa	-	
3) środki własne	85.000,00 zł	
4) prywatne	20.000,00 zł	
Czas realizacji	I kwartał 2018 – IV kwartał 2020	
Stopień gotowości do realizacji	-	
Osoba/podmiot realizujący	Gmina Siemkowice	

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO		
Nazwa	AKTYWIZACJA SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI	
Opis szczegółowy projektu	Projekt zakłada realizację następujących działań: 1. Usługi wspierające i wspomagające dla osób z niepełnosprawnością, z obszaru rewitalizacji. Przedmiotem działania jest aktywizacja osób z niepełnosprawnością, mająca na celu usamodzielnienie ekonomiczne tych osób oraz wsparcie osób z ich najbliższego otoczenia. 2. Usługi wspierające i wspomagające dla osób starszych. Przedmiotem działania jest aktywizacja osób w wieku senioralnym, mająca na celu utrzymanie sprawności osób starszych oraz zapewnienie opieki w stosunku do osób niesamodzielnych i wsparcia dla ich opiekunów faktycznych.	
Cele	**społeczne:** • zwiększenie zakresu usług asystenckich, • zwiększenie zakresu usług opiekuńczych, • zwiększenie zakresu specjalistycznych usług opiekuńczych, • zapewnienie dobrej jakości usług zdrowotnych, • zwiększenie zakresu usług psychologicznych, • zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych, • tworzenie mieszkań socjalnych, chronionych oraz krótkookresowego pobytu, • tworzenie mieszkań treningowych, • tworzenie mieszkań wspomaganych.	
Lokalizacja	miejscowość Siemkowice – obszar rewitalizacji	
Grupa docelowa	• osoby z niepełnosprawnością w wieku produkcyjnym, zamieszkujące obszar rewitalizacji oraz ich rodziny i bliscy, • osoby w wieku senioralnym, zamieszkujące obszar rewitalizacji oraz ich faktyczni opiekunowie.	
Partnerstwo	-	
Produkty	-	
Rezultaty	• wsparcie usługami wspierającymi i aktywizującymi 15 osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin, zamieszkujących obszar rewitalizacji, • wsparcie 30 seniorów zamieszkujących obszar rewitalizacji.	
Koszt całkowity (brutto PLN)	600.000,00 zł	
1) z funduszy UE łącznie w tym	510.000,00 zł	
a. RPO WŁ	EFS	510.000,00 zł
	EFRR	-
b. KPO	-	
2) środki budżetu państwa	-	

3) środki własne	90.000,00 zł
4) prywatne	-
Czas realizacji	I kwartał 2018 – IV kwartał 2019
Stopień gotowości do realizacji	-
Osoba/podmiot realizujący	Gmina Siemkowice

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	AKTYWIZACJA EDUKACYJNA MIESZKAŃCÓW OBSZARÓW REWITALIZACJI
Opis szczegółowy projektu	Projekt zakłada realizację następujących działań: 1. Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych na poziomie edukacji przedszkolnej. Przedmiotem działania jest poprawa warunków i jakości usług edukacyjnych dla dzieci w wieku 3-6 lat, zamieszkujących obszar rewitalizacji. 2. Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych na poziomie edukacji szkolnej. Przedmiotem działania jest poprawa warunków i jakości usług edukacyjnych dla dzieci w wieku szkolnym, zamieszkujących obszar rewitalizacji 3. Tworzenie warunków do uzupełnienia wykształcenia lub podnoszenia kompetencji zawodowych wykształcenia dla osób dorosłych. Przedmiotem działania jest zapewnienie warunków umożliwiających podniesienie poziomu wykształcenia lub zdobycie nowych kompetencji zawodowych przez osoby dorosłe zamieszkujące obszar rewitalizacji.
Cele	**społeczne:** • organizacja zajęć dodatkowych, rozwijających umiejętności i kompetencje dzieci, • organizacja zajęć rekreacyjnych i sportowych, w celu utrzymania sprawności fizycznej dzieci, • zwiększenie dostępności do usług kulturalnych poprzez organizację wyjazdów do teatru, kina, muzeum, • wsparcie w zakresie organizacji zajęć rewalidacyjno – kompensacyjnych, • organizacja specjalistycznych usług wyrównujących szanse edukacyjne dzieci ze szczególnymi potrzebami, • podnoszenie kompetencji kadry dydaktycznej, • organizacja zajęć i konsultacji z brokerem edukacyjnym, • organizacja zajęć podnoszących kompetencje kluczowe, • organizacja zajęć wyrównujących szanse edukacyjne, • wsparcie w zakresie dostępu do zajęć edukacyjnych (w tym, m.in.: finansowe, zapewnienie opieki osobom zależnym, komunikacyjne).
	funkcjonalno-przestrzenne: • zapewnienie odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej
Lokalizacja	miejscowość Siemkowice – obszar rewitalizacji
Grupa docelowa	• dzieci w wieku przedszkolnym zamieszkujące obszar rewitalizacji • dzieci i młodzież w wieku szkolnym, zamieszkująca obszar rewitalizacji • osoby dorosłe zamieszkujące obszar rewitalizacji
Partnerstwo	-
Produkty	-
Rezultaty	• zapewnienie wysokiej jakości usług edukacji przedszkolnej dla wszystkich dzieci z obszaru rewitalizacji, • zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych dla wszystkich dzieci i młodzieży w wieku szkolnym z obszaru rewitalizacji,

	• wsparcie 15 osób dorosłych w uzupełnieniu lub podniesieniu poziomu wykształcenia oraz zdobyciu nowych kompetencji zawodowych.	
Koszt całkowity (brutto PLN)	470.000,00 zł	
1) z funduszy UE łącznie w tym	400.000,00 zł	
a. RPO WŁ	EFS	400.000,00 zł
	EFRR	-
b. KPO	-	
2) środki budżetu państwa	-	
3) środki własne	70.000,00 zł	
4) prywatne	-	
Czas realizacji	I kwartał 2018 – IV kwartał 2020	
Stopień gotowości do realizacji	-	
Osoba/podmiot realizujący	Gmina Siemkowice	

KARTA PROJEKTU REWITALIZACYJNEGO	
Nazwa	PRZEBUDOWA ZABYTKOWEGO BUDYNKU DWORU OBRONNEGO W SIEMKOWICACH, Z PRZYWRÓCENIEM FUNKCJI DOMU KULTURY, WRAZ Z ZAGOSPODAROWANIEM JEGO BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA (WYSPY).
Opis szczegółowy projektu	Dwór murowany w Siemkowicach, stojący na sztucznej wyspie otoczonej fosą, został wzniesiony w XVI lub XVII stuleciu w miejscu i z wykorzystaniem elementów starszej budowli. Jak wykazały badania, pierwotne drewniane fortalicjum w Siemkowicach istniało na kopcu pośród dzisiejszych łąk, przy drodze do Radoszewic. Niestety prace niwelacyjne prowadzone tu w początkach lat 70. XX w. nieodwracalnie zatarły jego ślady. Obecnie istniejąca, murowana budowla powstała na kopcu ziemnym otoczonym fosą. Jej budowę należy wiązać co najmniej z połową XV wieku (być może pomiędzy 1441 a 1456 r.). Wspominana w zapiskach z tamtego okresu budowla miała postać dwupiętrowej kamiennej wieży obronnej, wzniesionej na planie kwadratu o wymiarach 9,8 x 10,2 metra. Grubość jej ścian wzniesionych z piaskowca sięgnęła 2 metrów. W inwentarzach z 1563 i 1589 roku, dwór opisywany jest już jako budowla piętrowa, czwórdzielna, o wymiarach 17,3 x 18,6 metra, której jedną z izb stanowiła wspominana wcześniej wieża - kamieniec. W obecnym kształcie na dwór składają 4 pomieszczenia różnej wielkości oraz alkierz dobudowany do południowo - wschodniego naroża. W północno - wschodniej części zachowały się grube, romańskie mury z kamienia polnego, będące pozostałością istniejącej tu starszej budowli – kamiennej wieży obronnej. Dwór nosi ślady przebudów w stylu renesansowym i barokowym. Zachowały się renesansowe obramienia okienne, cztery kamienne barokowe portale, nadproża wsparte na krokształnach oraz – w jednej z izb – profilowana belka sosrębu z datą 1692. Po pożarze w 1945 roku, budowla została odrestaurowana w latach 1951-53 (stąd m.in. nowe stropy i dachy) i do połowy lat 90. była siedzibą Gminnego Ośrodka Kultury. Ze względu na zły stan techniczny od ponad 20 lat budynek jest wyłączony z użytkowania. Gmina Siemkowice podjęła starania o przywrócenie budynku do dawnej świetności i ponownego ulokowania w nim Gminnego Ośrodka Kultury.
Cele	**społeczne:** • organizacja zajęć aktywizacji społecznej • organizacja wydarzeń o znaczeniu kulturalnym i historycznym o zasięgu lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
	gospodarcze: • organizacja punktu informacji turystycznej • promocja oferty turystycznej i kulturalnej Gminy, w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji • nawiązanie współpracy z potencjalnymi odbiorcami usług spoza obszaru Gminy
	funkcjonalno-przestrzenne: • nadanie nowych funkcji kulturalno-oświatowych budynkowi zabytkowego dworu
	środowiskowe: • zagospodarowanie i uporządkowanie terenu parku dworskiego

	• termomodernizacja oraz montaż ekologicznego źródła ciepła	
	techniczne: • przebudowa i rozbudowa zabytkowego dworu	
Lokalizacja		
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru rewitalizacji	
Partnerstwo	-	
Produkty	• zrewitalizowany budynek zabytkowego dworu – 276,64 m^2 • zrewitalizowana przestrzeń publiczna parku dworskiego – 5,2 ha (w tym 1,8 ha wód powierzchniowych)	
Rezultaty	zwiększenie aktywności kulturowej i oświatowej wśród wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji	
Koszt całkowity (brutto PLN)	5.000.000,00 zł	
1) z funduszy UE łącznie w tym	3.350.000,00	
a. RPO WŁ	EFS	335.000,00 zł
	EFRR	3.015.000,00 zł
b. KPO	-	
2) środki budżetu państwa	1.000.000,00 zł	
3) środki własne	650.000,00 zł	
4) prywatne	-	
Czas realizacji	I kwartał 2017 – IV kwartał 2019	
Stopień gotowości do realizacji		
Osoba/podmiot realizujący	Gmina Siemkowice	

4. Indykatywne ramy finansowe

Dla wskazanych powyżej projektów rewitalizacyjnych oszacowano i wskazano źródła finansowania z uwzględnieniem:

- środków z budżetu Unii Europejskiej, w tym: EFRR i EFS, rozdzielanych z Regionalnego Programu operacyjnego oraz Krajowych Programów Operacyjnych,
- środków z budżetu państwa,
- środków z budżetu Gminy Siemkowice,
- środków prywatnych – przedsiębiorców zainteresowanych udziałem w działaniach szkoleniowo-doradczych.

Tabela 33. Indykatywne ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nazwa projektu	Nazwa jednostki realizującej projekt	Okres realizacji	Wartość całkowita w PLN	EFRR	EFS	Budżet JST	Budżet państwa	Środki prywatne	Inne
Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów rewitalizacji	Gmina Siemkowice	2018-2020	700.000	0	595.000	85.000	0	20.000	0
Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów rewitalizacji	Gmina Siemkowice	2017-2019	600.000	0	510.000	90.000	0	0	0
Aktywizacja edukacyjna mieszkańców obszarów rewitalizacji	Gmina Siemkowice	2018-2021	470.000	0	400.000	70.000	0	0	0
Przebudowa zabytkowego budynku dworu obronnego w Siemkowicach z przywróceniem funkcji domu kultury, wraz z zagospodarowaniem jego bezpośredniego otoczenia (wyspy)	Gmina Siemkowice	2017-2019	5.000.000	3.015.000	335.000	650.000	1.000.000	0	0
PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWE OGÓŁEM			6.770.000	3.015.000	1.840.000	895.000	1.000.000	20.000	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Siemkowicach

5. Komplementarność i kompleksowość

5.1 Komplementarność problemowa

Niniejszy program spełnia wymogi komplementarności problemowej – zarówno pod kątem spójności merytorycznej jak i wpisywania się przyjętych celów i działań w ogólny system zarządzania gminą. Dobór projektów rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach niniejszego programu zapewniają zachowanie zasady komplementarności problemowej. Zaplanowane projekty dopełniają się tematycznie i zapewniają oddziaływanie programu na obszar wymagający wsparcia we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno - funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym). Poniżej wskazano projekty rewitalizacyjne opisane w programie wraz z odniesieniem do rozpoznanych zjawisk kryzysowych.

Tabela 34. Zgodność projektów z rozpoznanymi problemami.

l.p.	Nazwa projektu	Powiązanie z rozpoznanymi problemami
1	Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów rewitalizacji	Projekt odpowiada na potrzeby wskazane w diagnozie w zakresie aktywizacji gospodarczej mieszkańców i przeciwdziałania bezrobociu oraz powiązanym z nim ubóstwu mieszkańców. Efektem projektu będzie zmniejszenie ilości osób bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia i ubóstwa. Projekt przyczyni się także do zwiększenia wykorzystania wskazanych w diagnozie potencjałów rozwojowych gminy, tj. przede wszystkim sektora rolniczego i turystyki.
2	Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów rewitalizacji	Projekt odpowiada na potrzeby wskazane w diagnozie w zakresie aktywizacji osób korzystających z pomocy społecznej w powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności oraz seniorów. Projekt zakłada zwiększenie zakresu usług aktywizujących w/w osoby i zwiększenie ich udziału w życiu gminy. Ponadto projekt zakłada włączenie w świadczenie usług dla w/w grup osób bezrobotnych/
3	Aktywizacja edukacyjna mieszkańców obszarów rewitalizacji	Projekt odpowiada na potrzeby wskazane w diagnozie w zakresie podniesienia jakości świadczonych usług edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z obszarów rewitalizowanych oraz tworzenia warunków do uzupełniania i podnoszenia wykształcenia przez osoby dorosłe, które pozostają bez zatrudnienia na obszarach rewitalizowanych. Projekt zakłada podniesienie wiedzy, umiejętności i kompetencji dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych pozostających bez pracy.
4	Przebudowa zabytkowego budynku dworu obronnego w Siemkowicach, z przywróceniem funkcji domu kultury wraz z zagospodarowaniem jego bezpośredniego otoczenia	Projekt odpowiada na potrzeby wskazane w diagnozie w zakresie braku infrastruktury do organizacji życia kulturalnego mieszkańców obszarów rewitalizacji, a w perspektywie także dla wszystkich mieszkańców gminy. Projekt zakłada zagospodarowanie zabytkowe dworu obronnego na potrzeby instytucji kultury, z możliwością jego wykorzystywania na potrzeby aktywizacji zawodowej,

	(wyspy)	społecznej i edukacyjnej. Jednocześnie budynek spełniać będzie wysokie normy w zakresie ochrony środowiska (ograniczenie niskiej emisji) i norm technicznych (wysoka efektywność energetyczna).

Źródło: opracowanie własne

5.2 Kompleksowość

Poniżej wskazano wpływ realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na realizację celów programu:

Tabela 35. Wpływ realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na realizację celów programu.

	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób zamieszkujących obszar rewitalizacji.	Zwiększenie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji.	Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji.
Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów rewitalizacji	**++**	**+**	+
Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów rewitalizacji	**++**	**++**	+
Aktywizacja edukacyjna mieszkańców obszarów rewitalizacji	**++**	**++**	+
Przebudowa zabytkowego budynku dworu obronnego w Siemkowicach, z przywróceniem funkcji domu kultury wraz z zagospodarowaniem jego bezpośredniego otoczenia (wyspy)	**++**	**++**	**++**

gdzie:

+ +	oznacza: realizacja projektu jest warunkiem realizacji celu
+	oznacza: realizacja projektu przyczynia się do realizacji celu
●	oznacza: realizacja projektu może ale nie musi przyczynić się do realizacji celu
-	oznacza: nie przewiduje się bezpośredniego wpływu realizacji projektu na realizację celu

Źródło: opracowanie własne

5.3 Komplementarność programu z innymi dokumentami strategicznymi gminy

Program rewitalizacji Gminy Siemkowice realizuje bezpośrednio misję i wizję rozwoju Gminy, zawartą w **Strategii Rozwoju Gminy Siemkowice 2016-2020**, uwzględniając szereg kluczowych elementów:

1. wysokiej jakości infrastruktura techniczna w gminie,
2. wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
3. stworzenie oferty turystycznej i rekreacyjnej,
4. wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców.

Program uwzględnia bezpośrednio działania zawarte w następujących celach operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Siemkowice 2016-2020:

- Cel operacyjny 1.7. Zagospodarowanie terenów, odnowa, rewitalizacja miejscowości gminnych.
- Cel operacyjny 2.1. Stworzenie warunków dla rozwoju lokalnego biznesu - zachęcanie do rejestrowania firm na terenie gminy, informacje na temat funduszy europejskich.
- Cel operacyjny 2.2. Tworzenie możliwości dla rozwoju małego biznesu poza obszarem rolnictwa np. w turystyce.
- Cel operacyjny 3.1. Stworzenie oferty turystyczno-rekreacyjnej w gminie - turystyka weekendowa, agroturystyka, turystyka aktywna, promowanie lokalnych produktów (chrzan).
- Cel operacyjny 3.2 Zachęcenie firm zainteresowanych inwestowaniem w branżę turystyczną i okołoturystyczną.
- Cel operacyjny 4.4 Zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym gminy.
- Cel operacyjny 4.7 Zapewnienie wsparcia dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

Program rewitalizowany odpowiada także celom zawartym w **Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Siemkowice na lata 2008-2015** (GSRPS). W jej ramach zdiagnozowano następujące czynniki kryzysowe w sferze społecznej oraz organizacji systemu wsparcia:

1. Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności rzutują na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.
2. Poziom bezrobocia na terenie gminy Siemkowice, który skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa.
3. Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, która skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.
4. Uzależnienie od środków psychoaktywnych, które jest problemem społecznym gminy, przyczyniającym się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
5. Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi.

Na ich podstawie sformułowano podstawowe cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi i możliwymi sposobami ich realizacji. Program rewitalizacji uwzględnia bezpośrednio wszystkie 4 cele strategiczne GSRPS Gminy Siemkowice oraz większość przypisanych im działań.

CEL STRATEGICZNY I: ZMNIEJSZENIE OBSZARÓW WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Efektem realizacji tego celu strategicznego ma być zmniejszenie ryzyka wykluczenia społecznego wśród mieszkańców gminy, a zwłaszcza wśród grup szczególnie na to ryzyko narażonych (osób bezrobotnych, osób uzależnionych oraz ich rodzin). Zmniejszanie poziomu marginalizacji społecznej powinno iść w parze z inicjatywami na rzecz rozwoju systemu samopomocy oraz oddolnych mechanizmów reagowania na sytuacje problemowe w lokalnym społeczeństwie.

Program rewitalizacji uwzględnia następujące cele operacyjne oraz działania przypisane do celu strategicznego I:

Cel operacyjny 1: Wzrost motywacji i aktywności zawodowej bezrobotnych.
Przykładowe działania:
1) Organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych.
2) Organizacja kursów zmierzających do przekwalifikowania osób długotrwale bezrobotnych.
3) Poradnictwo psychologiczne oraz z zakresu technik poszukiwania pracy.
Cel operacyjny 2: Zorganizowanie systemu samopomocy wśród mieszkańców gminy
Przykładowe działania:
1) Prowadzenie warsztatów poprawiających zaradność życiową i umiejętność wykorzystania indywidualnych i społecznych zasobów.

CEL STRATEGICZNY II: POPRAWA DOSTĘPU DO MOŻLIWOŚCI ROZWOJU ZAINTERESOWAŃ I SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU

Efektem realizacji tego celu ma być wzbogacenie ofert spędzania wolnego czasu dla mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Możliwości rozwoju zainteresowań mieszkańców dotyczyć mają w szczególności dwóch sfer: kultury oraz sportu.

Program rewitalizacji uwzględnia następujące cele operacyjne oraz działania przypisane do celu strategicznego II:

Cel operacyjny 2: Zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej dla mieszkańców.
Przykładowe działania:
1) Organizowanie lokalnych imprez kulturalnych dla społeczności.
Cel operacyjny 3: Zwiększenie udziału zajęć sportowych w spędzaniu wolnego czasu
Przykładowe działania:
1) Organizowanie rajdów pieszych i rowerowych i innych imprez sportowych dla mieszkańców gminy.
2) Organizowanie zawodów dla dzieci i młodzieży.

CEL STRATEGICZNY III: ZWIĘKSZENIE INTEGRACJI I ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ WŚRÓD MIESZKAŃCÓW

Efekt realizacji celu strategicznego III to stworzenie płaszczyzny dla wspólnych inicjatyw i działań dla mieszkańców gminy, które doprowadzić mają w naturalny sposób do wzrostu poziomu integracji

społecznej, także osób starszych i niepełnosprawnych. Założeniem tego celu jest także zapoczątkowanie trwalszych mechanizmów podnoszenia poziomu integracji społecznej w gminie.

Program rewitalizacji uwzględnia następujące cele operacyjne oraz działania przypisane do celu strategicznego III:

Cel operacyjny 1: Tworzenie możliwości dla spotkań i wspólnych działań mieszkańców gminy.
Przykładowe działania:
2) Organizowanie wycieczek, spotkań i imprez kulturalnych dla mieszkańców gminy.
Cel operacyjny 2: Wspomaganie integracji osób starszych i niepełnosprawnych
Przykładowe działania:
1) Wspomaganie i wykorzystanie wolontariatu jako sposobu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
2) Podejmowanie inicjatyw wspomagających integrację i rozwój osób starszych (Kluby Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku).
Cel operacyjny 3: Wspomaganie rozwoju mechanizmów budujących integrację i świadomość społeczną.
Przykładowe działania:
1) Szkolenia dla liderów lokalnej społeczności, m.in. z zakresu pozyskiwania środków na działalność społeczną.

CEL STRATEGICZNY IV: WSPOMAGANIE ROZWOJU I EDUKACJI DZIECI ORAZ DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Efektem realizacji celu strategicznego nr IV ma być wspieranie szeroko rozumianego rozwoju osobistego dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Równocześnie powinno dążyć się do wyrównywania szans edukacyjnych, rozwojowych wszystkich dzieci w gminie, a także promowania ich osiągnięć i sukcesów w różnych obszarach. Z drugiej strony osoby dorosłe powinny mieć możliwość uzyskania umiejętności z zakresu nieznanej dla nich technologii informatycznej oraz innych, np. językowych, których nie mieli szansy wcześniej nabyć.

Program rewitalizacji uwzględnia następujące cele operacyjne oraz działania przypisane do celu strategicznego IV:

Cel operacyjny 1: Zwiększenie poziomu aspiracji i wyrównywanie szans dzieci i młodzieży.
Przykładowe działania:
1) Organizowanie tematycznych zajęć pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych (sportowych, muzycznych, kulturalnych itp.).
2) Organizowanie spotkań z ciekawymi osobami i autorytetami.
3) Organizowanie olimpiad, konkursów, festiwali i przeglądów dokonań dzieci i młodzieży.
Cel operacyjny 2: Zwiększanie możliwości i motywowanie do dokształcania dla dorosłych mieszkańców.
Przykładowe działania:
1) Organizowanie kursów z zakresu poruszania się po współczesnym rynku pracy.
2) Organizowanie kursów językowych dla dorosłych.

3) Organizowanie kursów z zakresu obsługi komputera i Internetu.

CEL STRATEGICZNY V: ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY ORAZ WZROST PRZEDSIĘBIORCZOŚCI MIESZKAŃCÓW

Efektem realizacji tego celu strategicznego powinien być szeroko rozumiany rozwój gospodarczy gminy, który dokonywałby się głownie dzięki rozwojowi indywidualnych postaw przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy. Mogłyby się one realizować m.in. w obszarze agroturystyki jako perspektywy rozwojowej dla gminy. Efektem tego celu ma być także zachęcenie inwestorów z zewnątrz do rozwijania swojej działalności na terenie gminy, co zwiększy liczbę miejsc pracy na jej terenie.

Program rewitalizacji uwzględnia następujące cele operacyjne oraz działania przypisane do celu strategicznego V:

Cel operacyjny 1: Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla mikroprzedsiębiorczości.
Przykładowe działania:
1) Udostępnienie istniejących zasobów lokalowych dla rozwoju mikroprzedsiębiorczości.
2) Zorganizowanie kursu z zakresu „Małej przedsiębiorczości".
3) Organizowanie wizyt studyjnych i czerpanie doświadczenia z dobrych praktyk w innych gminach.
Cel operacyjny 2: Rozwój agroturystyki na terenie gminy.
Przykładowe działania:
1) Przeprowadzenie cyklu szkoleń z zakresu prowadzenia działalności agroturystycznej.
2) Promocja walorów turystycznych i rekreacyjnych gminy.
3) Włączenie gminy w programy dotyczące wojewódzkiego i powiatowego rozwoju turystycznego.

IV. ZASADA PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Partycypacja społeczna (horyzontalna, wspólnotowa) to udział jednostek w działaniach zbiorowych, podejmowanych w społeczności/ach, do których one przynależą lub w których żyją na co dzień. W szczególności chodzi tu o ich aktywną obecność w procesie powstawania i funkcjonowania (lokalnych) grup obywatelskich i organizacji pozarządowych, stałe lub okazjonalne podejmowanie roli wolontariusza itp.

Partycypacja publiczna, to angażowanie jednostek w działania struktur i instytucji demokratycznego państwa, a więc instytucji władzy publicznej oraz zarządzanych przez nie i podległych im organizacji sektora publicznego. Partycypacja publiczna może przejawić się na wiele sposobów: aktywność publiczna, angażowanie obywateli, partycypacja wyborcza oraz partycypacja obowiązkowa. Na aktywność publiczną składają się działania inicjowane przez obywateli – i przez nich kontrolowane – po to by wpłynąć na decyzje podejmowane przez przedstawicieli władz publicznych lub wyborców. Jest wiele form, w jakich aktywność publiczna może się przejawiać. Są to m.in.: lobbowanie, protest, nieposłuszeństwo obywatelskie, edukacja publiczna i rzecznictwo. Obywatele, którzy są zainteresowani tego typu działaniami, by były one skuteczne, na ogół muszą się zorganizować, zdobyć niezbędne informacje i środki, dobrać właściwe strategie i taktyki, a w końcu umiejętnie je wdrożyć, co wymaga posiadania (bądź nabycia) odpowiednich kompetencji. Zasadniczo w ten sposób w życiu wspólnoty mogą uczestniczyć członkowie społeczności lokalnych, społeczności funkcjonalnych lub grup interesu, mogą też indywidualni obywatele, choć w tym przypadku o sukces trudniej. Angażowanie obywateli jako kategoria partycypacji publicznej obejmuje działania inicjowane i kontrolowane przez władze publiczne w toku wypełniania ich statutowych zadań administracyjnych lub zarządczych. Zasadniczym celem tych działań jest doskonalenie procesu decyzyjnego i jakości świadczonych usług publicznych tak, by zapewnić wokół nich możliwy konsensus oraz wsparcie i przychylność obywateli. W ramach przygotowania, wdrażania i realizacji niniejszego dokumentu założono udział wszystkich interesariuszy Programu, poprzez zastosowanie następujących form partycypacji społecznej:

1. **wymiana informacji, wiedzy i doświadczeń:**
- informacje na stronach internetowych instytucji publicznych czy organizacji społecznych, działających na terenie Gminy, ulotki, broszury informacyjne dla mieszkańców, coroczne sprawozdania z realizacji przygotowywane informacyjnie dla Rady Gminy, zamieszczane na stronie internetowej Urzędu i organizacji społecznych,
- spotkania informacyjne dla mieszkańców, wspólne zespoły robocze, portale społecznościowe;
2. **konsultacje:**
- spotkania z mieszkańcami lub/i z organizacjami pozarządowymi, sondaże opinii mieszkańców za pomocą ankiet, możliwość przedstawiania uwag do Programu bezpośrednio asystentowi Wójta ds. pozyskiwania funduszy zewnętrznych za pomocą poczty elektronicznej;
3. **udział w podejmowaniu decyzji:**
- proponowanie przez interesariuszy Programu nowych rozwiązań lub też wprowadzenia zmian do już istniejących w formie inicjatywy uchwałodawczej mieszkańców,
- negocjacje w ramach spotkań i wspólnych zespołów roboczych;
4. **udział w realizacji zadań publicznych wynikających z podjętych decyzji:**

- włączanie organizacji pozarządowych lub bezpośrednio mieszkańców w realizację zadań określonych w Programie, na przykład w formie projektów partnerskich, podzlecania realizacji zadań organizacjom pozarządowym czy też włączania grup nieformalnych, takich jak sąsiedzkie, do realizacji określonych działań;

5. **udział w kontrolowaniu wdrażania podjętych decyzji:**

- działania służące monitorowaniu i ocenie realizacji Programu przez mieszkańców lub ich organizacje, w formie wyrażania opinii przez osoby korzystające z Programu, zbieranie opinii mieszkańców i/lub organizacji pozarządowych w ramach ewaluacji realizacji Programu.

W procesie sporządzenia programu rewitalizacji szczególny nacisk położono na szeroką partycypację interesariuszy – mieszkańców gminy, co osiągnięto poprzez organizację konsultacji społecznych. W ich ramach dystrybuowano ankiety (za pośrednictwem urzędu gminy, jednostek podległych, organizacji, sołectw), za pomocą których mieszkańcy mogli wskazać kluczowe problemy oraz proponowane rozwiązania w 5 sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Równie ważnym źródłem opinii były rozmowy z mieszkańcami.
Partycypacja społeczna na etapie diagnozy była zachowana poprzez odpowiedni dobór metod i technik badawczych. Przyjęta metodologia badawcza umożliwiła wykorzystanie danych pochodzących z różnych źródeł. Z jednej strony były to dane zastane – statystyki urzędowe, dane gromadzone przez Urząd Gminy i jednostki podległe, strategie i programy gminne, informacje zamieszczane na stronach internetowych instytucji z sektora edukacji, ochrony środowiska i innych. Wykorzystano również dane wywołane, czyli opinie mieszkańców gminy na temat problemów, które dostrzegają na jej terenie oraz możliwych sposobów ich niwelowania. Opinie mieszkańców zbierane były za pomocą techniki ankietowej, w wersji papierowej, w ramach wspomnianych wyżej konsultacji społecznych.

Swoje opinie na temat potrzeb rewitalizacyjnych gminy za pomocą ankiety wyraziło łącznie 120 mieszkańców gminy. Wśród nich większość – 73 osoby, czyli 61% – stanowiły kobiety (wykres 8).

Wykres 4. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na płeć.

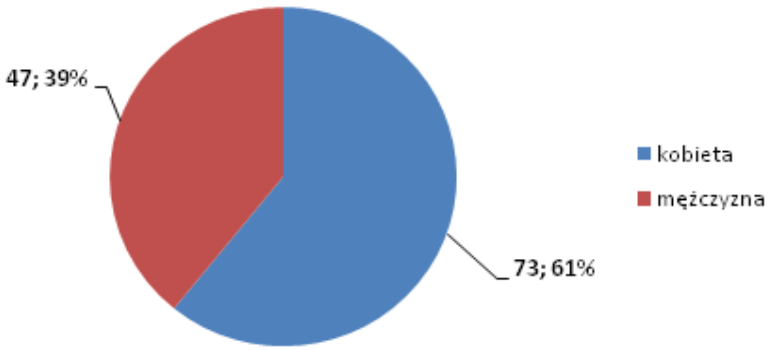

źródło: opracowanie własne

Jeśli chodzi o strukturę wiekową uczestników badania ankietowego, to dominuje w niej kategoria 40-59 (52 ankietowanych, tj. 43%) – wykres 9. W konsultacjach brali udział również seniorzy (24% ankietowanych to osoby 60+), zaś stosunkowo najrzadziej osoby najmłodsze (co dziesiąty uczestnik konsultacji miał 19 lub mniej lat).

Wykres 5. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na wiek.

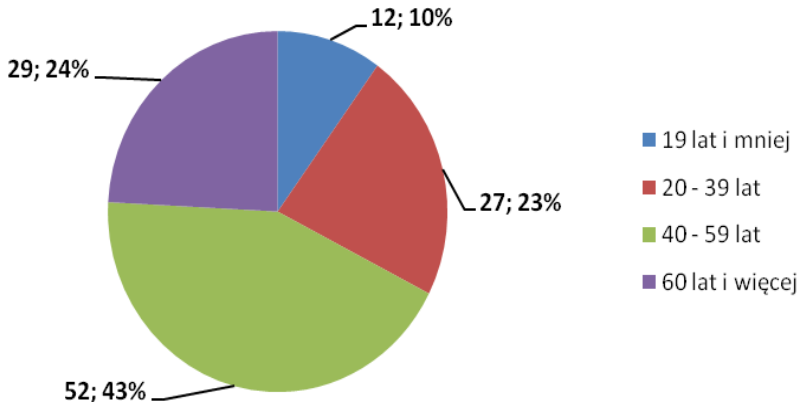

źródło: opracowanie własne

Pod kątem poziomu wykształcenia (wykres 10) wśród ankietowanych dominowały osoby o wykształceniu średnim ogólnokształcącym (46 osób, tj. 39%), a także o wykształceniu wyższym (34 osoby, tj. 28%).

Wykres 6. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na poziom wykształcenia.

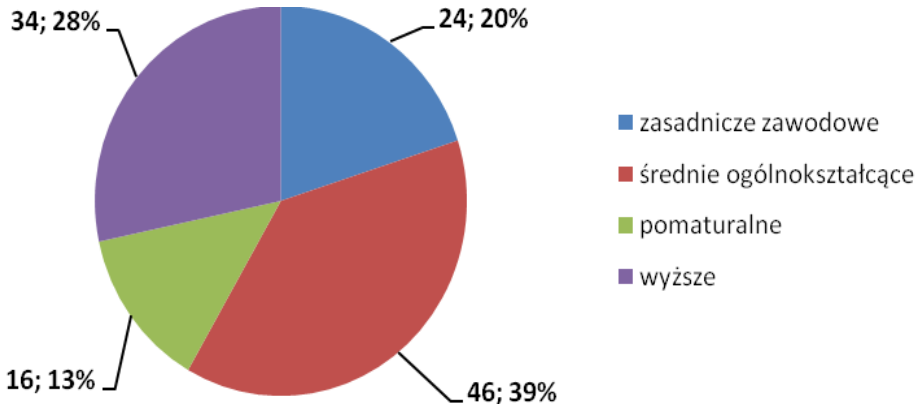

źródło: opracowanie własne

Wśród ankietowanych przeważają osoby zatrudnione (42 osoby, tj. 35%) – wykres 11. Sporą część stanowiły osoby bezrobotne (23 osoby, tj. 19%) oraz rolnicy (21 osób, 17%).

Wykres 7. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na status na rynku pracy.

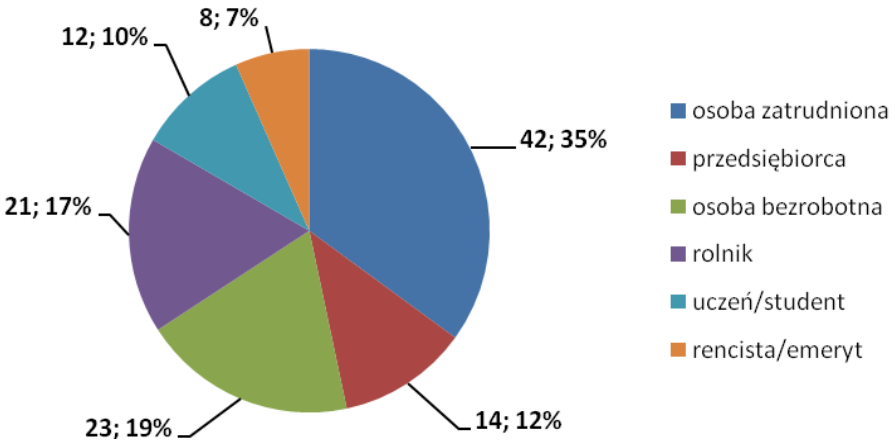

źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość osób, które wzięły udział w konsultacjach społecznych w formie ankiety, zamieszkuje gminę od ponad 15 lat (100 osób, tj. 83%) – wykres 12 .

Wykres 8. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na okres zamieszkiwania w gminie.

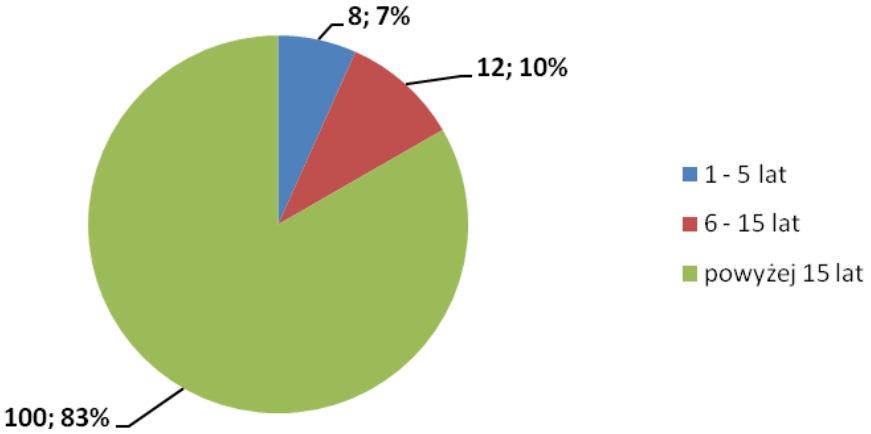

źródło: opracowanie własne

Pierwsze pytanie, na które odpowiadały osoby ankietowane, brzmiało, czy Gmina Siemkowice wymaga ożywienia gospodarczego i społecznego. Wszyscy badani odpowiedzieli twierdząco, co więcej **wszyscy stwierdzili, że gmina „zdecydowanie" potrzebuje ożywienia**. Uczestnicy konsultacji społecznej wyrażający swoją opinię w ramach ankiety dostrzegali zatem obszary, które wymagają poprawy dla zwiększenia jakości życia w gminie Siemkowice.

Ponadto, mieszkańcy mieli możliwość osobistego uczestnictwa w konsultacjach społecznych, poprzez zgłaszanie uwag do projektu GPR, zamieszczonego przez okres 30 dni na stronie internetowej Gminy. Łącznie zgłoszono 11 uwag. Dotyczyły one wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Propozycje zmian do GPR obejmowały rozszerzenie obszaru zdegradowanego o inne sołectwa Gminy, jednak ze względu na ograniczenia związane z powierzchnią oraz ludnością zamieszkałą wyznaczone obszary

zdegradowane, nie było możliwości wprowadzenia zmian w tym zakresie. Triangulacja, czyli połączenie różnych rodzajów, metod i źródeł danych, pozwoliła na sporządzenie rzetelnej oraz kompleksowej diagnozy gminy Siemkowice.

Projekt programu rewitalizacji został ostatecznie przedstawiony w lutym 2017 roku i przedłożony do akceptacji Radzie Gminy oraz przedstawiony instytucji odpowiedzialnej za zaopiniowanie programu w zakresie jego zgodności z listą sprawdzającą spełnienie wymogów dotyczących cech i elementów programów rewitalizacji. Ze względu na liczne uwagi, zgłoszone zarówno na etapie przyjmowania dokumentu na poziomie lokalnym, jak i na etapie oceny zgodności z listą sprawdzającą, zadecydowano o przeprowadzeniu ponownej diagnozy problemowej i korekcie dokumentu. Poprawiony dokument został w październiku 2017 roku przekazany do konsultacji społecznych poprzez publikację na stronie internetowej gminy. Do programu zgłoszono uwagi dotyczące ….

V. SYSTEM REALIZACJI I MONITOROWANIA

5.1. Wdrażanie i realizacja

Podstawą skuteczności realizacji celów i założeń programu rewitalizacji jest system jego wdrażania. Zakłada się, że wdrażanie programu rewitalizacji nastąpi w latach 2017-2020 i będzie się odbywać poprzez realizację zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z:

- przyjętym harmonogramem,
- planem finansowym,
- obowiązującymi przepisami prawa,
- polityką informacyjną i promocyjną.

System wdrażania programu rewitalizacji musi być powiązany zakresem kompetencji i zadań organów gminy, Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy, tak aby zachować ciągłość zarzadzania programem na każdym etapie jego realizacji. Zgodnie z przyjętymi założeniami dotyczącymi opracowania Programu Rewitalizacji należy wyodrębnić następujące etapy jego realizacji:

- etap I – przygotowanie i przyjęcie programu rewitalizacji,
- etap II – zarządzanie programem rewitalizacji,
- etap III – monitoring programu rewitalizacji,
- etap IV – system wprowadzania zmian w programie rewitalizacji.

Za przygotowanie programu rewitalizacji odpowiada Wójt Gminy wraz z podległym mu Urzędem Gminy oraz jednostkami organizacyjnymi gminy. Wójt Gminy przygotowuje i przedstawia diagnozę dla całej gminy w zakresie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej i na jej podstawie przygotowuje mapę obszarów zdegradowanych oraz proponuje obszary do objęcia programem rewitalizacji. Wójt Gminy opracowuje kierunki i cele interwencji, które mają doprowadzić do poprawy sytuacji na obszarze wskazanym do rewitalizacji oraz odpowiednio do nich dobiera przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Przedsięwzięcie te powinny odnosić się do obszarów wskazanych do rewitalizacji i oddziaływać łącznie na rozpoznane problemy ze sfery społecznej oraz na co najmniej jedną z pozostałych sfer objętych diagnozą.
Na każdym etapie prac nad opracowaniem programu rewitalizacji, Wójt Gminy zapewnia wszystkim mieszkańcom gminy oraz wszystkim zainteresowanym podmiotom dostęp do informacji o prowadzonych pracach oraz umożliwia partycypację w opracowywaniu programu.
Za przyjęcie programu rewitalizacji odpowiada Rada Gminy, która uchwala jego treść, w szczególności zaś wskazuje obszary zdegradowane oraz wyznacza obszar lub obszary do rewitalizacji. Rada Gminy posiada też kompetencje do aktualizacji zapisów programu rewitalizacji w oparciu o przedstawiane jej wyniki monitoringu i związanej z tym oceny ilościowej i jakościowej prowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Organem zarządzającym programem rewitalizacji jest Wójt Gminy, który poprzez podległy mu Urząd Gminy oraz inne jednostki organizacyjne gminy realizuje zapisy programu. Wójt Gminy jest zobowiązany do realizacji zapisów przyjętych uchwałą Rady Gminy w zakresie przygotowywania i realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z zachowaniem ogólnych zasad

zarządzania gminą, przy przestrzeganiu prawa i spójności procedur. Wójt Gminy odpowiada także za racjonalne i efektywne prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Wójt Gminy – zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji – powołuje Komitet Rewitalizacji, który składa się z przedstawicieli Urzędu Gminy, jednostek organizacyjnych gminy, mieszkańców gminy oraz interesariuszy szeroko rozumianych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców. W skład komitetu wchodzą też przedstawiciele Rady Gminy, wskazani przez nią w głosowaniu. Zadaniami Komitetu Rewitalizacji są:

- kontrola nad monitorowaniem postępów ilościowych i jakościowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- doradztwo na etapie przygotowywania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- opiniowanie projektów aktualizacji i zmian Programu Rewitalizacji,
- promowanie i upowszechnianie wiedzy o prowadzonych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych.

5.2. Monitoring i ewaluacja

Monitoring to proces regularnego zbierania wskaźników realizacji programu rewitalizacji i analizowania danych obrazujących postęp ilościowy i jakościowy realizacji projektów rewitalizacyjnych. Monitoring ma zapewnić, że realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zgodna z przyjętymi kierunkami i celami interwencji. Monitorowanie realizacji programu rewitalizacji obejmuje:

- rejestrowanie rezultatów realizacji celów,
- rejestrowanie procesów społecznych, gospodarczych i przestrzennych zachodzących obszarze rewitalizacji,
- obserwację zewnętrznych uwarunkowań realizacji Programu, w tym zmian w kierunkach polityki regionalnej i krajowej, i dostępnych instrumentach wsparcia zadań planowanych do realizacji w Programie,
- rejestrowanie rezultatów projektów inwestycyjnych oraz społecznych, których realizacja wymaga przeprowadzenia wcześniejszych projektów inwestycyjnych oraz kontynuowanych projektów społecznych z poprzedniego okresu programowania.

Tabela 36. Monitorowane wskaźników realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów rewitalizacji					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Termin realizacji	Wartość docelowa	Podmiot odpowiedzialny	Sposób pomiaru wskaźnika
1	liczba osób objętych działaniami doradczymi i szkoleniami z obszaru rewitalizacji zarejestrowanych w PUP lub korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia	2020	15	Gmina	Rezultat mierzalny w skali roku w oparciu o karty doradztwa

2	liczba osób objętych działaniami doradczymi zainteresowanych rozwojem działalności rolniczej lub przetwórczej z obszaru rewitalizacji,	2020	10	Gmina	Rezultat mierzalny w skali roku w oparciu o karty doradztwa
3	liczba przedsiębiorców objętych działaniami doradczymi z obszaru rewitalizacji	2020	5	Gmina	Rezultat mierzalny w skali roku w oparciu o karty doradztwa
Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów rewitalizacji					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Termin realizacji	Wartość docelowa	Podmiot odpowiedzialny	Sposób pomiaru wskaźnika
1	liczba osób z niepełnosprawnością z obszarów rewitalizacji korzystających z usług i wsparcia	2019	15	Gmina	Rezultat mierzalny raz w roku w oparciu o karty usług
2	liczba seniorów z obszaru rewitalizacji korzystających z systemu wsparcia	2023	30	Gmina	Rezultat mierzalny raz w roku w oparciu o liczbę osób kart usług
Aktywizacja edukacyjna mieszkańców obszarów rewitalizacji					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Termin realizacji	Wartość docelowa	Podmiot odpowiedzialny	Sposób pomiaru wskaźnika
1	liczba dzieci w wieku przedszkolnym z obszarów rewitalizacji korzystających z oferty usług edukacyjnych	2020	-	Gmina	Rezultat mierzalny, w oparciu o liczbę osób korzystających z oferty miejsc przedszkolnych
2	liczba dzieci i młodzieży z obszarów rewitalizacji korzystających z oferty dodatkowych zajęć edukacyjnych	2020	-	Gmina	Rezultat mierzalny w skali roku w oparciu o liczbę osób korzystających z dodatkowych zajęć edukacyjnych
3	Liczba osób dorosłych z obszarów rewitalizacji korzystających z oferty do uzupełnienia lub podniesienia wykształcenia	2020	15	Gmina	Rezultat mierzalny w skali roku w oparciu o liczbę osób które uzupełniły lub podniosły wykształcenia
Przebudowa zabytkowego budynku dworu obronnego w Siemkowicach, z przywróceniem funkcji domu kultury, wraz z zagospodarowaniem jego bezpośredniego otoczenia (wyspy).					
L.p.	Nazwa wskaźnika	Termin realizacji	Wartość docelowa	Podmiot odpowiedzialny	Sposób pomiaru wskaźnika
1	liczba obiektów zrewitalizowanych	2020	1	Gmina	Rezultat mierzalny na zakończenie realizacji inwestycji, na podstawie

					protokołu odbioru
2	Liczba zrealizowanych wydarzeń o charakterze historyczno – kulturalnym na obszarach rewitalizacji Gminy	2023	10	Gmina GOK	Rezultat mierzalny w oparciu o dokumentację każdego z organizowanych wydarzeń (sprawozdanie, dokumentacja fotograficzna, dokumentacja finansowa)
3	liczba osób korzystających z zajęć aktywizujących z obszarów rewitalizacji Gminy	2023	100	Gmina GOK	Rezultat mierzalny w skali roku w oparciu o liczbę osób, którzy korzystały z zajęć aktywizujących

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie danych uzyskanych z monitoringu, Komitet Rewitalizacji wnioskuje do Wójta Gminy wystąpienie do Rady Gminy z wnioskiem o przeprowadzenie aktualizacji lub wprowadzenie zmian do programu rewitalizacji. Aktualizacja programu może być dokonywana:

- w odniesieniu do projektów i programów przewidzianych do realizacji w okresie programowania – raz do roku (z aktualizacją WPF w razie potrzeby),
- w odniesieniu do diagnozy stanu obszaru przeznaczonego do rewitalizacji – nie rzadziej niż raz na 3 lata,
- w zakresie pozostałych planowanych działań – w zależności od potrzeb.

Aktualizację programu zatwierdza Rada Gminy na wniosek Wójta, poprzedzony analizą Zespołu ds. Rewitalizacji. Zespół ds. Rewitalizacji przedkłada wnioski z procesu realizacji i monitorowania wskaźników GPR Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, odpowiedzialnego za realizację i monitorowanie bieżące GPR, który wnioskuje do Wójta o dokonanie aktualizacji GPR, jednak nie rzadziej niż raz na 2 lata.

VI. INFORMACJA O STRATEGICZNEJ OCENIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z późń.zm.) przyjęcie programu rewitalizacji powinno być poprzedzone analizą uwarunkowań uzasadniających przeprowadzenie lub odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla zaplanowanych w ramach programu przedsięwzięć. Analiza powinna uwzględniać zakres określony w art. 49 w/w ustawy, tj. odnieść się do skutków oddziaływania na środowisko realizacji zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskania wymaganych ustawą opinii,
- zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Przy przeprowadzaniu lUb odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko brane są pod uwagę:

1. charakter działań przewidzianych w dokumentach, w szczególności:
   a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć,
   b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach,
   c) przydatność w uwzględnianiu aspektów środowiskowych w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska,
   d) powiązań z problemami dotyczącymi ochrony środowiska,
2. rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, w szczególności:
   a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań,
   b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych,
   c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska,
3. cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:
   a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu,
   b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Zgodnie z art. 48 w/w ustawy możliwe jest odstąpienie od konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, gdy po uzgodnieniu katalogu proponowanych działań, organ prowadzący postępowanie stwierdzi brak znaczącego oddziaływania na środowisko.

Gmina Siemkowice, przeprowadziła analizę stanu faktycznego w oparciu o wykładnię prawa wspólnotowego, orzecznictwo oraz dotychczasową praktykę w tego rodzaju postępowaniach z zastosowaniem kryteriów i przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. (Dz.U.10.213.1397) w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W ramach analizy stanu faktycznego zbadane zostało m.in.: oddziaływanie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione oraz oddziaływanie transgraniczne.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stanu faktycznego Gmina Siemkowice uznała, że projekt Programu Rewitalizacji spełnia przesłanki opisane w art. 49 w/w ustawy dotyczące odstąpienia od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ze względu na:

- stopień ogólności zapisów, wskazujących kierunki przyszłych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- wynikanie wprost z zapisów dokumentów strategicznych i operacyjnych Gminy Siemkowice, tj. Strategii Rozwoju Gminy dla której odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, w tym Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, dla której przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko,
- planowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju i odniesienie się w Programie Rewitalizacji do aspektów środowiskowych, w tym szczególnie przeciwdziałania niskiej emisji zgodnie z przyjętym i realizowanym Programem Gospodarki Niskoemisyjnej,
- odniesienie się do problemów związanych z ochroną środowiska, w tym szczególnie do ograniczania degradacji środowiska naturalnego i przyrodniczego,
- lokalizację planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w granicach administracyjnych Gminy Siemkowice i ich nieoddziaływaniu poza teren gminy,
- nieoddziaływanie bezpośrednie lub pośrednie na obszary o szczególnym znaczeniu dla Wspólnoty oraz na inne obszary i formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r.
- konieczność uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji dla każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego o charakterze inwestycyjnym.

Wójt Gminy Siemkowice odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział gminy Siemkowice na sołectwa oraz liczba mieszkańców na koniec 2016 r. 5
Tabela 2. Powierzchnia gminy w latach 2014-2016 wg kierunków wykorzystania (dane w ha) 6
Tabela 3. Liczebność mieszkańców Gminy Siemkowice w latach 2003-2016 7
Tabela 4. Przyrost naturalny Gminy Siemkowice w latach 2006-2016 7
Tabela 5. Przyrost naturalny Gminy Siemkowice w latach 2006-2016 7
Tabela 6. Udział ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy Siemkowice w latach 2006-2016 8
Tabela 7. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w odniesieniu do ogółu mieszkańców sołectw Gminy Siemkowice (w 2016 r.) 8
Tabela 8. Liczba mieszkańców Gminy Siemkowice, którym udzielono pomocy i wsparcia w latach 2014-2016 9
Tabela 9. Liczba mieszkańców gminy Siemkowice, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej w latach 2013-2015 10
Tabela 10. Liczba mieszkańców Gminy Siemkowice, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej w latach 2014-2016 wg ekonomicznych grup wieku 10
Tabela 11. Liczba rodzin w Gminie Siemkowice objętych pomocą i wsparciem w latach 2014-2016 w podziale na powody ich udzielenia 10
Tabela 12. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania długotrwałej lub ciężkiej choroby w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r. 11
Tabela 13. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania niepełnosprawności w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r. 12
Tabela 14. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r. 12
Tabela 15. Rodziny i osoby objęte wsparciem i pomocą z powodu występowania bezrobocia w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r. 13
Tabela 16. Przestępczość w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 r. 14
Tabela 17. Liczba dzieci z poszczególnych sołectw uczęszczających do przedszkola i punktu przedszkolnego 17
Tabela 18. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Siemkowice w roku 2016 w porównaniu z wynikami dla powiatu pajęczańskiego 18
Tabela 19. Struktura użytków rolnych w gminie Siemkowice w latach 2012-2014 (dane w ha) 19
Tabela 20. Podmioty prywatne w Gminie Siemkowice wpisane do rejestru REGON wg rodzaju w latach 2010-2015 20
Tabela 21. Liczba podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Siemkowice w latach 2012-2015 wg kodów PKD 2007 21
Tabela 22. Podmioty gospodarcze w 2015 roku 21
Tabela 23. Podmioty gospodarcze zawieszone lub zlikwidowane w 2016 roku 22
Tabela 24. Poziom bezrobocia w Gminie Siemkowice w latach 2014-2016 z prognozą na rok 2017 23
Tabela 25. Stopa bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy Siemkowice (w 2016 r.) 24
Tabela 26. Liczba zarejestrowanych pacjentów w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2015 roku 27

Tabela 27. Liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk odpadów w gminie Siemkowice z podziałem na sołectwa w 2016 roku 30
Tabela 28. Stan budynków użyteczności publicznej w gminie Siemkowice 32
Tabela 29. Podsumowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej w gminie Siemkowice 38
Tabela 30. Podsumowanie negatywnych zjawisk w pozostałych sferach gminy Siemkowice 40
Tabela 31. Powierzchnia gruntów, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz innych zjawisk kryzysowych 48
Tabela 32. Liczba mieszkańców obszarów, w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz innych zjawisk kryzysowych 48
Tabela 33. Indykatywne ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 61
Tabela 34. Zgodność projektów z rozpoznanymi problemami 62
Tabela 35. Wpływ realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych na realizację celów programu 63
Tabela 36. Monitorowane wskaźników realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych 74

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności w Gminie Siemkowice w latach 2009-2015 20
Wykres 2. Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Siemkowice w latach 2008-2015 25
Wykres 3. Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w Gminie Siemkowice w latach 2009-2015 35
Wykres 4. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na płeć 69
Wykres 5. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na wiek 70
Wykres 6. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na poziom wykształcenia 70
Wykres 7. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na status na rynku pracy 71
Wykres 8. Mieszkańcy Gminy Siemkowice uczestniczący w badaniu ankietowym potrzeb rewitalizacyjnych gminy w podziale na okres zamieszkiwania w gminie 71

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Mapa Gminy Siemkowice 5
Rys. 2. Układ drogowy wokół gminy Siemkowice 28
Rys. 3. Obszar zdegradowany Gminy Siemkowice 43
Rys. 4. Obszar rewitalizacji w miejscowości Siemkowice 47